ÇALINMIŞ ÇOCUKLAR

KEMALETTİN TUĞCU

ÇOCUK ROMANLARI SERİSİ No : 38

ÇALINMIŞ ÇOCUKLAR

Yazan :
KEMALETTİN TUĞCU

7. Baskı

İTİMAT KİTABEVİ
Cağaloğlu Narlıbahçe Sokak, No. 19
P.K. 1283 — Telefon : 27 03 39
İ S T A N B U L

ÇALINMIŞ ÇOCUKLAR

Çiftliğin sahibi bay Rıdvan, akşam yemeği için yerlerini almış olanları şöyle bir gözden geçirdi. Selimin yanındaki sandalye boştu. Orada Ayşegül otururdu. Boyu yetişmediği için de altına bir minder koyarlardı.

Pek öfkeli bir adam olan çiftlik sahibi gözlerini devire devire herkesin yüzüne baktıktan sonra bakışlarını Selimin gözlerine dikti.

— Ayşegül nerede?

Gözlerinin çevresi ağlamaktan kızarmış olan Selim titrek bir sesle:

— Bodrumda, dedi.

Selim ve Ayşegül, çiftliğin toprakları üzerinde Hasan Dayının yaptığı bir kulübede barınırlardı. Çiftliğin eski sahibi hem Hasan dayıyı kâhya olarak kullanır, hem de bu öksüz ve yetim çocukları çok severdi. Çiftlik satılınca Hasan dayı boğaz tokluğuna hafif işlerde kullanılmağa başlanmış, sonra da yeni kâhya tarafından kıskanıldığı için kapıya bekçi olmuştu. Ama Bay Rıdvan çok sevimli olan iki çocuğu çiftlikte evine almıştı.

Küçük erkek cesur ve öfkeli görünüyordu. Bay Rıdvan:

— Bodrumda ne işi var? diye bağırdı.

— Kalfa onu oraya kapatmış.

— Bir damla çocuk gece yarısı bodrumda kapatılır mı?

— Burada kapatılır efendim.

— Al şu lâmbayı, düş önüme bakayım.

Yemek odası alt kattaydı. Ama onun da altı vardı. Selim masanın üzerindeki yaz lâmbasını aldı. Bay Rıdvan havlusunu boynundan çekip yere atarak çocuğun arkasından yürüdü.

— Yalnız odun ve kömür yığmak için kullanılan bu toprağın altındaki kat çürük toprak, rutubet kokuyordu. Oraya inen taş merdivenler kayıyordu. Selim:

— Dikkat ediniz efendim, ayağınız kayar, dedi.

Basamakları indiler. Aşağısı büyük adamları bile korkutacak kadar müthişti. Bir kaç fare sağa sola kaçıştı.

Selim, dar koridordaki ıslak kapılardan birinin sürgüsünü açarak lâmbayı ileriye tuttu. Titreyen sesiyle: haykırdı:

— Ayşegül! Ayşegül! Nerdesin?

Bu sese kimse karşılık vermedi. Bay Rıdvan Selimin yanına gitti:

— Onu buraya mı kapattılar? dedi?

— Evet...

Bir bodrum var, diyorlardı ama, bir kere gelip görmemiştim. Ne bileyim ben!?.

Çiftlik sahibi o zamana kadar hiç böyle utanarak konuşmamıştı. Selim ona birşey söylemedi.

Yerlere bakarak, araştırarak yürümeğe başladı. Bay Rıdvan da arkasından geliyordu.

Çiftliğe yeni gelmişlerdi. Geleli bir yıl olmamıştı. Hizmetçiler, uşaklar bu korkunç bodrumu kullanmıyor, kimse oraya yalnız girmeğe cesaret edemiyordu.

Fakat Selim, böyle kendi başına gitmekten hiç korkmuyordu... Bay Rıdvan da onun arkasından geliyordu.

— Ayşegül, neredesin?

Ses yok.

Acaba küçük kız korkudan ölmüş müydü?

Selim, birdenbire eğildi. Yerde, kömür tozlarına karışmış birşey buldu.

Bu Ayşegülün küçücük ve yırtık pabucuydu.

Onu eline aldı. Lâmbaya da çok yaklaştırıp kömür tozlarının üstünde küçük kızın sürünürken bıraktığı izleri gördü.

Ayşegülün kömür tozlarının üzerinde küçük ellerinin izleri de vardı. Emekleyerek, elleriyle, dizleriyle yürüdüğü belli idi.

Selim birdenbire:

— Burada, diye bağırdı.

Lâmbayı köşeye doğru tuttu.

Köşede örümceklerin altında, kömür tozlarına karışmış küçücük bir vücut vardı. Yarı yarıya tozlara gömülmüş, yatıyordu.

Selim, lâmbayı çocuğun yüzüne tuttu.

Ayşegül'ün yüzü gözyaşıyla, üstüne konan kömür tozlarıyla tanınmaz bir hale gelmişti.

Selim elini uzatarak ona dokundu:

— Hey, Ayşegül!...

Çocuk hareketsiz yatıyordu. Küçük elleri sıcaktı. Fakat ses vermemesi Bay Rıdvan'ı korkuttu.

— Selim, götürelim çocuğu yukarıya! Sen dur bakayım.

Eğildi, çocuğu kucağına aldı.

Bodrumdan çıktılar. Yukarıya vardılar. Çocuğu öylece sedirin üzerine yatırdılar.

Bay Rıdvan karısını çağırdı. Ayşegül'ün elbisesini değiştirmesini, yüzünü, gözünü silmesini söyledi.

Ayşegül'ü soyarken kadının elleri titriyordu. Onun zayıf vücudu ortaya çıkınca kollarında, bacaklarında, sırtında, yer yer mor çürükler görüldü.

Bay Rıdvan bağırdı:

— Bunlar da ne oluyor?

Selim, dolu gözlerini dikerek

— Hizmetçilerin, kızların çimdikleri! dedi.

Bay Rıdvan gözlerini devire devire etrafına baktı. Orada kimseler yoktu.

Fakat Selim ağzını açmıştı bir kere! Demindenberi tuttuğu gözyaşlarını salıverdi. Hem ağlıyor, hem anlatıyordu.

— Ne istediniz bu çocuktan? Kızınız oynasın diye kulübeden alıp buraya getirdiniz. Daha ilk gün Selma onun ağzına çamur doldurdu. Canı sıkıldığı zaman iğneler batırıp onu bağırtarak, çimdikleyerek eğleniyor. Havuzdaki balıkları öldürürler. Ayşegül'ün üstüne atarlar, hizmetçiler birşey kırar, Ayşegül yaptı derler. Siz birisini paylasanız, öfkesini bu çocuğun sırtına güm güm vurarak alırlar. Bu evin içinde herşeyi, her suçu, her fenalığı yapan Ayşegül!...

Selim böyle anlatırken Bay Rıdvanın karısı küçük kıza yeni bir gömlek giydirmiş, yüzünü gözünü temizlemişti.

Çocuk gözlerini açamıyordu. Fakat uykusunun arasında ağlıyordu:

— Kalfacığım, bir daha yapmam, tövbeler tövbesi... Selim ağabeyciğim beni öldürüyorlar!... Beni fareler yiyor!...

Diye hıçkırıyordu.

Selim dayanamadı. Çocuğun yanına koştu. Ona sımsıkı sarıldı:

— Ayşegül, korkma kardeşim, ben buradayım!...

Çocuk, titreye titreye gözlerini açtı. Fakat karşısında Bay Rıdvan'ı görünce korkudan tekrar kapattı. Kafasını Selim'in göğsüne dayadı.

Zavallı ıslak bir kedi yavrusu gibi titriyordu.

Bay Rıdvan o gece, bütün evdekilere tenbih etti. Ayşegül'e fenalık eden kim olursa olsun, onu bodruma kapatacaktı.

Fakat bu da evdekilerin Selimle Ayşegül'e karşı daha yüreksizce davranmasına yaradı.

Paylandıkları için ikisine de kızmışlardı. Çocuğa ellerini

süremiyorlardı. Çünkü Selim, kendisine yaptıkları eziyete ses çıkarmıyordu ama, Ayşegül'e dokunmalarına razı değildi.

Bir gün ahçı öfke ile fasulyeleri iyi yıkamadığı için Ayşegül'ün üstüne kocaman maşa ile yürüdüğü zaman, avluyu süpüren Selim mutfağın penceresinden kafasını uzatarak bağırmıştı:

— Hele vur! Bu gece bodrumda yat da aklın başına gelsin!

Ahçı kızı bırakmış, maşayı pencereye doğru fırlatmıştı. Maşa camı parça parça etti...

Selim'e birşey olmamış ama cam kırılmıştı. Bay Rıdvan, Selimin yalan söylemiyeceğini biliyordu. İşi anlatırsa muhakkak ahçının aylığından cam parası kesilecek, ayrıca da azarlanacaktı.

Dişlerini gıcırdatarak kendisini tuttu:

— Ben sana bir iş keseyim de sen de beğen! diye homurdandı.

Evdeki uşakların, hizmetçilerin hepsi tembeldi. Uşakların işini Selim, hizmetçilerin işini de Ayşegül görüyordu. Onlar yan gelip yatıyor, iskambil oynuyor, Bay Rıdvanın geleceği zaman hepsi ortaya çıkıyor, o gidince keyiflerine bakıyorlardı.

Fasulyeleri, sebzeleri ayıklıyan, hizmetçilerin yataklarını, odalarını temizleyen de Ayşegüldü.

Selim, odun, kömür çıkartır, bahçeyi süpürür, çiçekleri sular, yorgunluktan ter içinde kalırdı.

Eğer Bay Rıdvan onları yemeğe oturtmasa açlıktan öleceklerdi. O evde olmadığı zaman herkes kendi keyfine göre yemek yer, Selimle Ayşegül kimsenin aklına gelmezdi.

Evin içinde, dışında kırılıp dökülenler hep Ayşegülle Selimin üstüne atılırdı. Şimdi yine onların üstüne atılıyordu ama kimse Ayşegüle dayak atamıyordu.

Her kötülüğe baş eğen Selim kıza el sürmelerine razı olmuyor, onun üstüne kim yürürse, arkasından bağırıyordu:

— Hele elini sür!

Ayşegülü dövemiyenler şimdi üzerine yürüyorlardı. Çocuk kafasına öte beri atılmasına, sırtına muştalar inmesine hiç aldırmıyordu.

Ahçı onun baş düşmanı kesilmişti. Nerede görse ya bir küfür savuruyor, yahut da sırtına bir muşta indiriyordu.

Selimin hemen hemen gündüz yemeklerini yediği yoktu. Çiftlik sahibi gündüzleri kasabaya gittiği için evin idaresi ayak takımının elinde kalıyordu.

Bir akşam yemekten kalktıkları zaman Ayşegül, çiftlik sahibine kahvesini götürmüştü. Bay Rıdvan:

— Şu terliklerimi kenara çek.

Dedi.

Sedire kurulmuş ayaklarını altına almış olan Bay Rıdvan, Ayşegülün yere eğilince koynundan birşey düşürdüğünü gördü.

Bu küçük bir dilim ekmekti.

Ayşegül korkudan kıp kırmızı kesilmiş ve hemen ağlamağa başlamıştı. Bay Rıdvan haykırdı:

— Kız sen sofrada doymadın mı da böyle ekmek çaldın?

— Getirin benim kırbacımı! diye bağırdı.

Ayşegül dizlerinin üzerine düşmüş. Yerde sedirin önünde büsbütün ufalmış, bir kedi kadar olmuştu.

Bay Rıdvan kamçının sapiyle onun kafasına hafifçe vurdu:

— Kafanı kaldır da yüzüme bak!

Çocuk kafasını kaldırdı. Gözlerini sımsıkı yummuş, alt dudağını da kıvırmış, başını bir tarafa eğmiş, şıpır şıpır ağlıyordu.

Bay Rıdvan'ın karısı yalvardı:

— Bırak şu öksüzü. Belki doymamıştır.

Bay Rıdvan haykırdı:

— İşte masa, işte yiyecekler. Ben benim evimde kimsenin aç kalmasını istemem. İstedikleri kadar yesinler. Fakat hırsızlığa hiç gelemem.

Ayşegül'e vuracaktı. Fakat kıyamadı. Bu zayıf çocuğun dayak yiyecek hali ve dayak atılacak yeri yoktu ki!

— Söyle bakayım sen doymadın mı?

— Doy... doy... doydum.

— Peki, bu ekmeği çaldın mı?

— Çal... çal... çaldım.

— Ağlamadan söyle. Karnın toksa neden ekmek çalıyorsun?

—

— Lâkırdıma karşılık ver. Yoksa kırbacı indiririm ha!

Tepesinde sallanan kırbaçtan Ayşegül pek korktu.

— Söy... söy... söyliyeceğim! dedi.

— Söyle bakayım.

— A... a... ağabeyim için aldım.

— Ağabeyin için mi? Ağbeyin karnını doyurmadı mı?

— Doyurdu ama, gündüz yemek vermiyorlar ona.

— Ne? Gündüz yemek vermiyorlar mı? Kim vermiyor? Selim, gel buraya bakayım.

Kapının önünde rengi sapsarı kesilmiş olan Selim, telâş etmeden yaklaştı. Bay Rıdvan:

— Sana gündüz yemek vermiyorlar mı?

— Bazan unutuyorlar efendim.

— Bu ne demek? İnsan unutulur mu? Çağırın bana ahçıyı.

Ahçı olup bitenleri kapı yoldaşlarından dinlemişti. Yukarıya hazırlıklı çıktı. Çiftlik sahibini etekledikten sonra:

— Efendim, ben bu çocuklara iki defa yemek vermedim,

dedi. Çünkü mutfağın penceresinden elini uzatıyor, soğuması için bıraktığım yemeklerin üstünden yiyor.

Bay Rıdvan şaşaladı:

Selim kıpkırmızı kesilmişti. Ahçıya bakarak başını eğdi. O lâfını bitirdi:

— Evet, efendim. Ceza olsun diye ben de yemek vermedim.

— Ya öyle demek?

Kırbaç Selim'in sırtına kuvvetle indi. Çocuğun gözlerinden yaş akıyordu. Dizlerinin üstüne düşerek ellerini yüzüne kapattı.

İkinci kırbaç inecekti. Fakat Ayşegül kendisini parçalarcasına haykırdı:

— Yalancı adam. Ağabeyimi neye dövdürüyorsun? Onun mutfağa girdiği var mı?

Ahçının kızgınlığı arttı:

— Mutfağa girmiyorsa avludan elini uzatıp alıyor, dedi.

— Koca adam neden yalan söylüyorsun? Kediler, sinekler, girmesin diye pencerelere tel gerilmiş değil mi?

Ahçı verecek karşılık bulamadı. Domates gibi kızardı. Bu küçük kız onu altetmişti.

Bay Rıdvan hemen işi anladı ve dişlerini sıkarak:

— Sait dedi. Bana doğrusunu söyle.

Çiftlik sahibi emir verince hepsini anlattı. Sabahtan akşama kadar Selim'e iş gördürdüklerini, Ayşegül'ün üzerine yürüyenleri durdurttuğu için ona herkesin düşman olduğunu, kendisinin birkaç defa yemeğinin yarısını ona verdiğini, ahçının Ayşegül'ü dövemediği için en sıkıcı işleri ona yaptığını bir bir anlattı:

Bay Rıdvan:

— Ya öyle mi dedi. Bu ay aylığının yarısını keseceğim. Selim gündüz yemeklerini de benim çocuklarımla beraber yi-

yecek. Ayşegül de bir daha mutfağa girmiyecek. Haydi gidin buradan.

Birer birer hepsi çıkmışlardı. En son Ayşegül'le Selim kalmıştı. Onlar da giderken Bay Rıdvan arkalarından bakıyordu. Selim'in sırtında kanlı bir çizik görünce yanına koştu.

— Çıkart bakayım gömleğini, dedi.

Selim gömleğini çıkarttı. Kırbaç çocuğun sırtını kanatmıştı. Çiftlik sahibinin çok canı sıkılmıştı.

— Oğlum niye bana doğrusunu söylemedin de kendini dövdürttün diye sordu.

Selim, gözlerini sildi:

— Zararı yok efendim, vurunuz. Ekmeğinizi yiyorum. Bakın küreğimin ortasına. Çürük içinde.

Ahçı öfkesinden deli olacaktı. Hem lâkırdı işitmesi, hem de aylığının kesilmesi canını fena halde sıkmıştı. Selim'i ayağının altına almak istiyordu amma o zaman da işinden, gücünden olacaktı.

Gece gündüz ne yapacağını, Selim'den bu işlerin acısını nasıl çıkartacağını düşünüyordu.

Üstelik Ayşegül de artık mutfağı süpürmüyor, sebzeleri ayıklamıyordu. Şimdi çöp tenekelerini kendisi döküyor, kömürü bile kendisi taşıyordu.

Öteki hizmetçiler de çocuklara düşmandı ama, aylıklarının kesilmesinden korkuyor, iyi geçinmek istiyorlardı.

Selim, iyi yürekli bir çocuktu. Dayağın arkası kesildikten sonra biraz rahat etmiş, büyüklerinin istediklerini daha iyi yapmağa başlamıştı.

Fakat ahçı muhakkak hıncını almak istiyordu. Bir gün düşünüp taşındı. Aklınca bir kurnazlık buldu.

Mutfağa bir kedi saklıyacak, ağzına bir et parçası verecek ve bağırmağa başlıyacaktı. Her zaman kapının önünde duran Selim koşarak içeriye girerken kediye vuruyorum di-

ye saplı süpürgeyi Selim'in kafasına yerleştirecekti. Sonra da kaza oldu diyecekti.

Ahçı bu güzel oyunu hazırladı. Bir öğle üstü idi. Tam sırası diye kedinin ağzına bir et tutuşturarak mutfağın ortasına bıraktı ve avazı çıktığı kadar:

— Selim, Selim! Koş! Yetiş! diye haykırmağa başladı.

Halbuki Selim kasabadan erken dönen Bay Rıdvan'ın oturması için avluya bir hasır koltuk indiriyordu.

Kapının önünde bulunan Bay Rıdvan, ceketini kolundan bırakarak mutfağa doğru koştu. Kapıdan girer girmez de ahçının bütün hızıyla indirdiği süpürgeyi tam kafasının ortasına yedi.

Adamcağız sersemlemiş ve yere serilmişti. Fakat bu sersemlik çok sürmedi. Hiddetle yerinden fırladı. Ahçı süpürgeyi elinden bırakmış, afallayıp kalmıştı.

Kedi bir köşede rahat rahat eti yiyordu. Bay Rıdvan hemen işi anladı. Dişlerini sıkarak:

— Selim'in kısmetini bana yedirdin ha? dedi. Getirin benim kırbacımı.

Ahçı mutfakta eşek sudan gelinceye kadar dayak yedi. Sonra da çamaşır bohçası koltuğuna verilerek çiftlikten defedildi.

İşte bugünden sonra Ayşegül'le Selim'e kimse el kaldırmağa cesaret edemedi.

Fakat şimdi sıra Bay Rıdvan'ın çocuklarına gelmişti. Onlar zaten kıskançtılar. Babalarının bu iki öksüzü korumasını hiç çekemiyorlardı.

Bay Rıdvan'ın büyük kızı Selma, çok kıskançtı, çok hırçındı. Ayşegül'ün baş düşmanlarından birisi oydu.

Kardeşi Güzin ona bakınca daha iyi idi. Çünkü o da ablasından çok dayak yerdi.

En büyük kardeş Ayşegül'ü severdi ama Selim'e karşı diş biliyordu. Çünkü Selim çok güzel ata binerdi. Hem de kuvve-

ti çoktu. Ağaçların tepesine kadar çabucak çıkar, çiftlikteki küçük dereyi bir sıçrayışta atlardı. Bir gün Ekrem de aynı şeyi yapmak istemiş ve derenin tam ortasına düşerek orada çalışan rençberleri kendisine güldürmüştü.

Bir gün Ekrem kardeşlerini alarak çiftliği gezmeğe çıktı. Çiftlik çok büyük bir yerdi. İçinde ormanı, deresi, küçük dağları, geniş tarlaları, deniz kadar engin çayları vardı.

Senelerce ekilmemiş ve bakımsız kalmış olan bu topraklara Bay Rıdvan işçileri üşürmüş, her tarafı kazdırmağa başlamıştı.

Üç kardeş elele tutuşarak yola çıktı. Ekrem en büyük kardeş olduğu için onlara:

— Hiç korkmayınız, diyordu. Ben şimdi elime bir sopa alırım. Karşımıza kimse çıkamaz. Hele çıksın; sopayı kafasına indirdiğim gibi hakkından gelirim.

Bunu söyledikten sonra cebinden çakısını çıkarttı. Çok uzaktan getirilmiş, değerli bir kayısı fidanının en güzel dalını tâ dibinden kesti. Yapraklarını yolup küçük filizlerini kopardı ve kendisine güzel bir sopa yaptı.

Fakat tam tarlaya çıkacakları zaman hendeğin içerisinde bir eşeğin kendilerini görür görmez anırmağa başladığını duydu:

— Çocuklar, dedi. Bu tarladan geçmiyelim. Hiç bir güzellik yok. Sonra başınıza güneş geçer.

İki tarafı ağaçlı yolun boyunca yürümeğe başladılar. Fakat biraz sonra, yolun ortasında simdiyah bir mandanın çeşmeden akan su ile çamurlanmış toprağa yatarak keyifli keyifli geviş getirdiğini gördü.

Ekrem korkaktı ama çok da onurluydu. Yine durmuş düşünüyordu.

— Şey, dedi. Biz gidiyoruz ama yolları bilmiyoruz. Yanımızda ne saat var, ne de gittiğimiz yolu tekrar bulmak için

yollara bir işaret koyabiliyoruz. Haydi dönelim. Yarın iyice hazırlanır, öyle çıkarız.

Yine elele tutuşarak geriye döndüler. Köşkün önüne gelince ertesi gün için neler hazırlayacaklarını konuştular.

Ertesi sabah kahvaltısından sonra yola çıkıldı.

Çiftlik yollarını iyi bildiği için Ayşegül'ü de beraber aldılar. Ona hem de yemiş çıkını taşıtıyorlardı. Niyetleri evvelâ ormana gitmek ve orada daldan dala sıçrayan sincapları seyretmekti.

Ekrem sıçrayan sincapları göstermekte:

— Eğer kurtlara filân rastlarsak hiç korkmayınız, diyordu. Şu elimdeki sopayı görüyor musunuz? İşte ben bununla kafasına vurduğum gibi yere sererim.

Geceleri korkudan ışıksız uyuyamıyan ve kendi gölgesinden korkan Ekrem'in bu işi nasıl yapacağını kardeşleri de merak ediyordu.

Ayşegül ormana en yakın olan yoldan gidiyordu. Üç kardeş de onun peşine takılmışlar, etrafa korkarak bakıyorlardı. Hiç bir tarafta insan görünmüyordu. Büyük kuşlar yükseklerde geniş halkalar çevirerek dönüyor, acı seslerle yırtık yırtık bağırıyorlardı.

Yolun ilerisinde yine kocaman bir manda vardı. Çeşmeden sızan su birikintisine kendisini vermiş, gözleri süzülerek, ağzından sular damlıyarak geviş getiriyordu.

Ekrem, birden bağırdı:

— Kız, Ayşegül. Sen yolu bilmiyorsun. Haydi şu tarladan geçerek kestirmeden gidelim.

Ayşegül sesini çıkartmadan tarlaya saptı. Fakat tarlaların ortasına vardıkları zaman ilerideki hendeklerden birisinden kocaman bir inek çıktı, kuyruğunu havada sallayarak yıldırım gibi üzerlerine doğru koşmağa başladı:

Selma, Güzin, Ekrem korkudan birer çığlık koparttılar,

Renkleri sapsarı olmuş, dizlerinin bağı çözülmüş ve ağlaşarak birbirlerine sarılmışlardı.

Ayşegül onların çığlıklarından birşey anlamamış ve başını çevirmişti.

— Ne oluyorsunuz? diye bağırdı.

Selma dişlerini birbirine vurarak:

— Bak bizi öldürmeğe geliyor, dedi.

— İnek adama birşey yapmaz ki!

— Geliyor işte bak. Anneciğim. Anneciğim.

Ekrem kardeşlerini bırakarak kaçacaktı ama, onlar sımsıkı yapışmışlardı. Bu sırada inek de hızını kesmeden koşuyor, bağırıyor, üzerlerine geliyordu.

Ayşegül, onların inekten çok korktuklarını anlayınca hemen ileriye koştu, kollarını açarak ineğin karşısına geçti.

— Hey, ne koşuyorsun be? Korkuyorlar görmüyor musun? Nedir bu azgınlığın senin! diye bağırdı.

Sonra yerden bir taş alarak ineğin üzerine attı.

Hayvan hemen yolunu değiştirdi. Koşa koşa ağaçların bulunduğu yere kadar gitti, kayboldu.

Korkudan titriyen çocuklar, Ayşegül'ün cesaretine şaşırmışlardı. İneğin kaybolduğu ağaçlığa titriyerek bakıyorlardı. Korkudan dudağı çatlamış olan Ekrem:

— Kardeşlerim çok korktu Ayşegül, dedi. Haydi dönelim. Hem o ineğe bir daha rastlamıyalım. Sonra kardeşlerim hasta olur.

Ayşegül içinden onların korkmasına gülüyordu. Hayvanlara rastlayınca yollarını değiştirerek köşke vardılar.

Fakat oraya varır varmaz da Ekrem haykırmağa başladı:

— Anne, anne, kudurmuş bir inek var. Bizim üzerimize saldırdı. Az daha bizi parçalayacaktı. Bereket versin.

«Ayşegül onu kovaladı» diyecekti. Fakat içine elvermedi:

— Ben onları kurtardım, dedi.

Çocukların renklerinin sapsarı olduğunu, hele Ekrem'in dudağının çatlamış olduğunu gören anneleri de telâşla uşaklara koştu. Bu kudurmuş ineğin hemen yakalanıp bir tarafa bağlanmasını emretti.

Akşam Bay Rıdvan geldi. Çocuklarını hasta gördü. Sebebini hepsine ayrı ayrı sordu. Selma:

— Baba, dedi. Biz çiftlikte biraz dolaşacaktık. Ayşegül ormana gidelim, size sincapları göstereyim dedi, de. onun için gidiyorduk. Sonra o kudurmuş ineğe rastladık.

Bay Rıdvan, çocukların korkudan yılancık olacaklarını sandı. Çok canı sıkılmıştı. Bağırarak Ayşegül'ü çağırdı. Çocuk onun bağırmasından korkmuş, titremeğe başlamıştı.

Bay Rıdvan, öfke ile bağırdı:

— Sen çocukları niye ormana götürmeğe kalktın?

— Ben götürmedim, efendim.

— Yalan söyleme, atarım kömürlüğe. Onlar çiftlikte orman olduğunu, ormanda da sincaplar olduğunu nereden bilecekler?

— Ormanda sincaplar var diye ben söyledim ama oraya gidelim demedim. Onlar beni yolu göster diye çağırdılar.

Ayşegül ağlayarak, titreyerek anlatıyordu. Bay Rıdvan onu dövecekti ama çocuk gittikçe zayıfladığ için acıdı.

Selma haykırdı:

— Babacığım bizi hem ormana götürmeğe kalktı, hem de kudurmuş ineğin karşısına çıkardı.

— Öyle mi Ayşegül.

— Vallahi, billâhi değil efendim. Ben onlara yol gösteriyordum. Sonra yoldan gitmiyelim de tarladan gidelim dediler. Tarlaya çıkınca inek koşa koşa üzerimize gelmeğe başladı. Ben hemen onu kovaladım.

— Sen kim oluyorsun da inek kovalıyorsun?

— Çok korkmuşlardı, ağlıyorlardı.

— Nasıl kovaladın?

— Üstüne gittim, taş attım. Yolunu çevirdi, gitti.

— İnek kudurmuş muydu?

— Hayır efendim. Sinekler üşüşmüştü de onun için koşuyordu.

Çocuklar ineğin kudurmuş olduğunu yemin ediyor, Ayşegül'ün yalan söylediğini, kendilerini ormana götürüp orada kaybetmek istediğini, bunu da düşman olduğu için yapmağa kalktığını bir ağızdan anlatıyorlardı.

Anneleri onların yalan söylediğini istemezdi. Fakat çok korktukları için babalarından dayak yemelerine de razı değildi. Ses çıkartmadı. Kabahat Ayşegül'e yüklendi. Bay Rıdvan onu çok payladı. Bir daha yaparsa kömürlüğe kapatacağına yemin etti.

Çocukların anneleri Ayşegül'ü teselli etti:

— Ağlama, kızım. Senin yalan söylemediğini ben de biliyorum. Haydi ağlama kızım, sus bakayım.

Ayşegül, hiç suçu olmadan paylanmıştı. Az daha dayak da yiyecekti. Bay Rıdvan çok kızmış, bu çocukların ikide bir başına iş çıkarmaları canını sıkmıştı.

Arası iki güç geçmedi. Bir sabah Selim, iç bahçeye giren eşeği yakaladı. Eline bir değnek alarak üzerine atladı. Tam yerine götüreceği sıra arkasından bir ses geldi:

— Hey, zavallı hayvanı niye dövüyorsun?

Selim, başını çevirdi, Ekrem ellerini kalçalarına koymuş öfkeyle bakıyordu:

— Günah değil mi hayvana?

Selim, hiç kızmadan:

— Bahçeye girmiş de tarlaya götürüyorum.

Ekrem ona yaklaştı:

— Sen in, ben götüreyim, dedi.

— İyi ama sen eşeğe binmesini bilmezsin.

— Eşeğin lâfı mı olur? Ben azgın atlara bile binerim.

— Sonra düşersin de baban bana darılır.

— Haydi çekil oradan.

Ekrem, eşeğin eyerine yapıştı. Ayağını da üzengiye geçirdi. Selim onunla başedemiyeceğini aanlayınca eşeğin yularını sıkıca tutarak binmesine yardım etti.

Ekrem köylülerin eşeğe bindiklerini çok görmüştü.

Dizginleri alınca ayaklarını sallamağa başladı.

Selim haykırdı:

— Hişt, ne yapıyorsun? Ayaklarını üzengilere sok bacaklarınla eşeğin karnına iyice sarıl. Sakın yularını elinden kaçırma.

— Haydi sen de budala! Eşeğe binmesini bana mı öğreteceksin?

Ekrem bunu söyledikten sonra yakasından bir toplu iğne çıkararak eşeğin sırtına batırdı.

Kulaklarını sarkıtarak usul usul duran eşek birdenbire ileriye atıldı. Ekrem korkudan bir kere bağırarak iki eliyle eyere yapıştı. Şimdi eşek bir kere aşağıya koşuyor, Selim avazı çıktığı kadar «çüş! çüş» diye bağırıyordu.

Köşke yakın oldukları için sesler içerden duyulmuş, hizmetçilerle Ekrem'in annesi pencereye koşmuşlardı.

Selim eşeğe yetişmek üzereydi ki Ekrem tepe taklak tarlaya serildi. Eşek de biraz daha gittikten sonra durdu.

Hizmetçiler, uşaklar koştu. Ekrem yerden kaldırılarak eve götürüldü. Düştüğü zaman kafası yarılmış, bir kolu altında kalarak acımıştı.

Canı o kadar yanmadığı halde hep bağırıyor, ağlıyordu. İşte Bay Rıdvan, o böyle bağırırken içeriye girdi ve olup bitenleri anlayınca çok canı sıkıldı.

— Kim bindirdi bunu eşeğe? diye bağırdı.

Ekrem yattığı yerden ağlıyarak:

— Selim bindirdi babacığım, dedi.

— Çağırın Selim'i buraya.

Hizmetçiler koşup Selim'i çağırdılar. Zavallı içeriye girer girmez Bay Rıdvan'ın eli onun kulağına yapıştı:

— Sen Ekrem'i niye eşeğe bindirdin?

— Ben bindirmedim.

— Babacığım yalan söylüyor.

— Bir de yalan söylüyorsun ha!

Bay Rıdvan Selim'in yanaklarına iki tokat patlattı.

— Nedir sizden bu çektiğim? dedi. Her gün ya Ayşegül veya sen bir halt edersiniz. Defolun buradan gözüm görmesin.

Selim ağlıyarak odadan çıktı:

Bay Rıdvan çok kızmıştı. Kimse ona lâkırdı söyleyemiyordu. Ekrem de korkudan yatağından kalkmış, yalandan bağırmayı bırakmıştı.

O gün havada bir soğuk vardı. Akşam karanlığı ile beraber şimşekler çakmağa ve gürlemeğe başladı. Yemeğe otururlarken de çok kuvvetli bir yağmur pencerelere çarpmağa başladı.

Bay Rıdvan ne kadar öfkeli olsa yemekte ses çıkartmaz ve herkesin yerinde bulunmasını isterdi. Ayşegül'le, Selim'i göremeyince:

— Nerede bunlar, niçin daha gelmiyorlar? dedi.

Gözleri kıpkırmızı olan karısı yavaşça:

Onlar gittiler, dedi.

— Nereye gittiler?

— Bilmiyorum.

— Niçin gittiler?

— Siz kovdunuz ya! Selim kardeşinin elinden tutmuştu. Benden nüfus kâğıtlarını aldı. Elimi öptüler. Bunca zamandır ekmeğinizi yedik, hakkınızı helâl edin, dediler.

— Sen niye yolladın onları?

— Sizin kovduğunuz adamları ben nasıl alakoyabilirim. Hem şimdi size söyliyebilirim ki, geçen gün Ayşegül'ün hiç

kabahati yokken azarladığınız gibi, bu akşam Selim'i de haksız yere dövdünüz. Çünkü Selim Ekrem'i eşeğe bindirmedi. Ekrem kendisi istedi. Bindiği zaman da o çocuğun sözünü dinleseydi düşmezdi.

Kadıncağız bunları ağlıyarak söylüyordu.

Bay Rıdvan başını pencerelere çevirdi. Şimşekler çakıyor gök gürlüyor ve yağmur yağıyordu. Dışarıda büyük fırtına vardı.

— Şimdi gitsinler, çocukları bulup getirsinler! dedi.

Hizmetçiler, uşaklar koştu bütün çiftlik arandı. Fakat rençberler onların fırtınadan önce çiftlikten çıktıklarını haber verdi. İhtiyar kapıcıya da uğramışlar. Elini öpmüşler. Adamcağız onlara kendi ekmeğini vermiş.

Selim, çiftlikten çıkar çıkmaz, kardeşini elinden tutarak koşmağa başlamıştı. Fakat fırtınanın kara kara bulutları her tarafı kapladığını görünce etrafına bakındı. İçeride kocaman bir meşe ağacı vardı. İçerisi de bir oda gibi oyuktu.

İki çocuk yağmurun ilk damlaları düşerken oraya yetiştiler. Selim kızı içeriye çektikten sonra:

— Hiç korkma, dedi. Burası herhalde Bay Rıdvan'ın çiftliğinden daha iyidir. Hiç olmazsa insanı haksız yere tokatlamazlar.

Fırtına hızını arttırınca içeriye büzüldüler. Koca ağaç rüzgârın hızından çatırdıyor, kabuk parçaları içeriye düşüyordu. Yokuştan aşağıya seller inmeğe başladı.

Fırtına böyle bütün gece hiç durmadı. Etraf şimşeklerin aydınlığından tâ uzaklara kadar görünüyor, gök gürültüsü yerleri zıngırdatıyordu.

Selim de nihayet Ayşegül'ün yanına çöktü. Büzüldü. Sırtını ağaca dayadı. Fırtınanın gürültüsü ona ninni gibi gelerek uyudu.

Sabahın rutubeti onu çok erken uyandırdı. Hava masmavi açmıştı.

Güneşin ilk ışıkları kol kol uzanıyor, günün çok sıcak geçeceğini anlatıyordu.

Ayşegül, bir kedi gibi kıvrılmış yatıyordu. Onu kolundan çekerek uyandırdı:

— Kız kalk bakalım, dedi. Yolcu yolunda gerek. Güneş tepemize gelmiş.

Ayşegül davrandı. Karınları iyice acıkmıştı. Hasan dayının ekmeğinden birer parça kopartıp karınlarını doyurdular. Selim kalan ekmeği mendiline bağladı. Ağaçtan dışarıya çıkınca biraz düşündü ve:

— Ayşegül, dedi. Ben köye gitmekten vaz geçtim. Bay Rıdvan bizi orada bulur. Kasabaya gitmek daha iyi. Kasaba büyüktür, orada daha kolay bir iş bulunur.

Yola çıktılar. Rastladıkları bir fundalıktan kendisine bir değnek kesen Selim mendil çıkınını bunun ucuna taktı. Sopayı da omuzuna vurdu. Sabahın serinliğini göğsüne doldurarak:

— Ayşegül, dedi. Kasaba bizim ayağımızla sekiz saat çeker. Bu gece yolun kıyısında barınacak bir yer buluruz. Yolda arabaya filân rastlarsak daha iyi. Sende hiç para var mı?

— Hırkamın cebinde ikiyüzelli kuruş vardı ama hırkam çiftlikte kaldı.

— Zararı yok. Bugünkü ekmeğimiz var, yarına da Allah kerim.

— Ne iş yapacağız?

— Canım çalışmak istedikten sonra iş mi yok? Hangisi olursa onu yaparız. Kasaba dört, beş köy kadar büyüktür. İçinde dükkânları, pazarı, kahveleri vardır.

— Orada tanıdığımız kimse de yok.

— Olmasın.

Yavaş yavaş sıcak bastı. Güneş tepelerinde kaynamağa başladı. Yolda gölge edecek bir ağaç da yoktu.

Selim, bir iki defa Hasan dayı ile kasabaya gittiği için

yolları iyi biliyordu. Kuru derenin köprüsünü geçince söğüt ağacının dibinde bir çeşme görmüştü. Hasan dayı ile eşeklerden inip orada çayır peyniriyle pide yemişler, o zaman Hasan dayı:

— Eh, yolu yarıladık Selim, demişti.

Git git bitmiyen bu sıcak şösenin tâ ilerisinde söğüt ağaçları görünüyordu. Seslim :

— Dayan Ayşegül, dedi. Şu söğütlerin birinde buz gibi su var. Yemeğimizi de orada yeriz. Biraz dinleniriz.

Çocuk yürümeğe çabalıyordu :

— Gece orada kalsak olmaz mı?

— Çok mu yoruldun?

— Kunduralar ayağımı acıtıyor.

— Kunduranı eline al da öyle yürü.

Çok yakın zannettikleri söğütlere ancak bir saat sonra varmışlardı. Fakat orası boş değildi. Söğütlerden birisine bir atla bir eşek bağlanmıştı. Bunların üzerinde heybeler vardı. Bir kötlü kadınla bir erkek çeşmenin yanında, yere oturmuş, bir çanak yoğurtla ekmek ve kavun yiyorlardı.

Güneşten pancar gibi kesilmiş iki çocuğun kendilerini çeşmenin önüne dar atıp ellerini, yüzlerini yıkamaları meraklarına dokunmuştu. Ayşegül su içmek istiyor, Selim :

— Sakın içme, ağzını çalkala yeter, diyordu. Sonra hasta olursun. Dur şu terimiz kurusun.

Köylü onlara seslendi :

— Hey, bir başınıza nereden geliyorsunuz böyle?

— Çiftlikten...

— Nereye gidiyorsunuz?

— Kasabaya.

— Yok mu kimseniz sizin?

— Kimsesiz adam olur mu dayı? İşte iki kardeşiz.

— Büyüğünüz yok mu demek istedim.

— Yok.

— Size kim bakacak?

— Kimsemiz yoksa Allah da mı yok? Sarıçalı küçük yer. Harman da kalktı. İş yok. Ben kasabada çalışacağım.

— İş buluncaya kadar ne yiyeceksiniz?

Selim yere otururken :

— Allah verir.

— Gelin yoğurt yiyin.

Selim istemiyecekti. Ama Ayşegül'ün içi çekmişti.. Zaten köylü yarısını bitirdikleri çanağı onların önüne sürmüş, eşeğin yanına giderek heybeden ufak bir kavun da çıkarmıştı.

Selimle Ayşegül sıkıca karınlarını doyurdular. Köylü bir sigara içtikten sonra kalktı :

— Biz Koz köyündeniz, dedi. Daha altı saat yolumuz var. Geceye kalmadan köye varmak lâzım.

— Yolunuz açık olsun dayı.

— Biz de soluk alıp yola çıkarız. Sen merak etme. Allah senin gibi iyi yürekli birini daha karşımıza çıkarır.

Köylüler gittikten sonra Selim Ayşegüle «Haydi» dedi ama kız yerinden kalkmadı. Karnı doyduktan sonra gevşemişti. Zaten dört saat yürümek onun kadar küçük bir kıza çoktu bile Selim :

— Burada kalalım, dedi. Yanımızda su var. Karnımız da tok. Akşama şu ekmeği yeriz. Yarın erkenden yola çıkar öğleye varmadan kasabaya yetişiriz.

Ayşegül buna sevindi. Söğüdün altında bir uyku kestirdi. O gün kimseye rastlamadılar. Gece Selim'in ceketini örtünerek birbirlerine sokulup yattılar.

Ertesi gün erkenden uyanıp yola çıktılar.

Söğütler arkalarında yavaş yavaş kayboldu. Şose hiç bitmiyecek gibi uzanıyor, ne kadar yürüseler kendilerini aynı yerde sanıyorlardı.

Yola çıkalı bir saatten fazla olmuştu ki ileride, şosenin

üzerinde kara bir nokta elirdi. Gittikçe büyüdü. Selim birden :

— Bir otomobil geliyor, dedi.

Ayşegül köyden ve çiftlikten hiç çıkmadığı için otomobil görmemişti. Selime sokulmuş, hızla yaklaşmasına bakıyordu.

— Bu nasıl gidiyor, ağabey. Atı yok mu?

— Hayır, içinde makinesi var.

— Değirmen mi bu?

— İşte değirmen gibi bir şey.

Yolun kıyısına çekilmiş, otomobilin geçmesini bekliyorlardı. Fakat otomobil tam onların hizasında durdu. Parlak kapısı açıldı, içinden güzel giyinmiş bir bay çıktı :

— Hey çocuklar, buraya gelin! diye bağırdı.

Selimle Ayşegül yaklaştılar. Otomobilden bir de bayan çıktı. İkisi de çocuklara dikkatle baktılar. Bay konuştu :

— Siz kardeş misiniz.

Selim :

— Evet, efendim, dedi.

— Sahiden kardeş misiniz?

— Yalandan kardeşlik olur mu?

— Köyünüz yakın mı buraya?

— Bizim köy uzaktır. Ayakla altı saat çeker.

— Burada ne arıyorsunuz?

— Kasabaya gidiyoruz.

Bay biraz düşündü. Gözlerinin etrafı halka halka olmuş karısına baktı. İçini çekerek :

— Elbet Sarıçalının neresi olduğunu öğrenecek birine rastlarız, dedi.

Selim bu adı duyunca haykırdı.

— Siz Sarıçalıyı mı arıyorsunuz?

— Öyleyse kolay. Şoseyi hiç bırakmadan gidiniz. Sağda iki kavak ağacının altında bir çeşmeye rastlayacaksınız. Da-

ha sonra yolun iki kıyısı çayırlıktır. Bir tahta köprü geçersiniz. Buradan ayrılan yola sapmayınız. Yine doğru gidiniz. Yol kıyısında dikenli tellerle çevrilmiş tarlalar göreceksin. Biraz, sonra da bağ aralarından bir toprak yol ayrılacak. Şoseyi bırakıp bu yola doğru saptınız mı sizi doğruca Sarıçalının içine götürür.

Bay, çocuğu dikkatle dinledikten sonra :

— İyi ama oğlum, dedi. Sarıçalı adında çok köy var. Bakalım bizim aradığımız orası mı? Sen akıllı bir çocuksun. Söyle bana bakayım. Yakınımızda hangi şehir var?

Selim, eliyle göğe doğru yükselen uzak ve mor dağları gösterdi :

— İşte bunlar Ilgaz dağlarıdır efendim, dedi. Yakınlarında Ilgaz diye büyük bir şehir varmış ama ben gitmedim.

Bayın gözleri dolu dolu olarak sordu :

— Sarıçalı büyük bir köy mü oğlum? Orada değirmen varmı?

— Sarıçalı eskiden çok büyükmüş, elli evlikmiş. Şimdi kuraklıktan kırılmış. Değirmen vardır ama işlemiyor.

Bayın yüzü kıpkırmızı olmuştu. Meraklı meraklı sigarasını içerken :

— Sen bu köyü nereden biliyorsun oğlum? dedi.

— Efendim, ben Sarıçalının yakınlarındaki çiftlikte çalıştım. Köye de sık sık giderdim.

— Değirmenci Ali diye kimseyi işittin mi?

— Değirmenci Ali mi?

Selim düşündü, dudaklarını ısırdı, sonra :

— Sarıçalıda değirmenci Ali diye kimse yoktur efendim, dedi. Fakat yıkık değirmene Ali'nin değirmeni derler.

— Belki o adam ölmüştür.

— Öyle olacak efendim.

— Orada şöyle on iki yaşlarında bir çocuk gördünmü?

— On iki yaşlarında mı? Var öyle dört beş çocuk.

— Babasız, kimsesiz bir çocuk?

— Hepsinin anası babası belli.

— Oranın en ihtiyarının adı nedir?

— En ihtiyarının mı? En ihtiyarı Hasan Dayıdır ama o da Sarıçalının yanındaki çiftlikte bekçilik yapıyor. Herşeyi o bilir.

— Al oğlum şunu.

Bay cebinden para çıkartarak Selim'e uzattı. Çocuk birden geri çekildi :

— Bana neye para veriyorsunuz efendim. Ben size ne iş gördüm ki?

Kadın hıçkırarak ağlamağa başlamıştı. Bey yalvarır gibi :

— Evlâdım, bize verdiğin haberler o kadar büyük ki beş yıl kapımda çalışsan bu kadar iyilik edemezdin, dedi.

Selim paraları almıyacaktı. Fakat adam zorla onun cebine koydu. Otomobile bindi. Tam ayrılırken :

— Adın ne senin? dedi.

— Benim adım Selimdir efendim.

Otomobil bir yıldırım gibi yollara atıldı. Ayşegül'le Selim onun arkasından bakakaldılar.

Pazar yerinde satıcılar durmadan bağırıyordu. Kasabanın zengin, fakir ahalisi her hafta kurulan bu pazara muhakkak uğrar ve işlerine gelen yiyecek ve giyeceklerden alırlardı.

Orada, elbiselik kumaşlardan sebzelere, boncuklara, uzaklardan getirilen yemişlere kadar her şey satılırdı.

Bir, iki defa kasabaya pazardan mintanlık basma almak için Hasan dayı ile gelmiş olan Selim, orada neler satıldığını öğrenmişti.

Ksabaya gelirken yolu çevirmiş, Ayşegül'le yol üstündeki iki köye uğramış, kapı kapı dolaşarak yumurta toplamıştı.

Kasabaya gelince bir de güzel sepet aldı. Yumurtaları içine doldurdu, geceyi de pazar yerinde sırtlarını bir duvara dayayıp uyuyarak açıkta geçirdiler.

Ertesi sabah gün doğarken köylerden eşekli köylüler geldi. Hayvanlarını bir meydana bağlayıp heybeleri indirdiler.

Çömlekler tereyağlar, bakraçlarla yoğurtlar, pastırmalar, sucuklar, helvacı kabakları, mısır koçanları, tavuklar, ördekler her tarafı kapladı.

Gürültü insanın kulaklarını sağır edecek kadar çoktu. Her satıcı kendi malını methederek bağırıyor, birbirlerinden daha baskın çıkmağa uğraşıyordu.

Selimle Ayşegül de bir kenara oturmuşlar, sepeti önlerine koymuşlar, alıcı bekliyorlardı.

Otomobilde gördükleri bayın verdiği para ile Selim tamam iki yüz yumurta almıştı.

Başka yumurta satanlar sesleri yettiği kadar :

— Yirmibeş kuruş, taze yumurtalar! diye bağırıyorlardı.

Bir taraftan Selim, bir taraftan da Ayşegül o köylüler gibi bağırmağa başladılar. Hiç bir alıcı gelmiyordu. Selim :

— Ayşegül, dedi. Yumurtalar elimizde kalacak, bayatlıyacak. Biz yirmi kuruş diye bağıralım.

Selim akşamdan yumurtaları çeşmenin başında yıkamış, temizlemişti. Ayşegül :

— Yirmi kuruşa taze yumurta!

Diye bağırmağa başlayınca yoldan geçenler onların önünde durmağa başladı. İkindiye kalmadan sepetteki yumurtaların hepsi satıldı.

Boş sepeti koluna geçiren Selim

— İşimiz bitti Ayşegül, dedi. Şimdi pazardan köyde yarayacak şeyler aldım. Makara, tire, çorap, düğme, sonra ağızlık, filân alırız.

Ayşegül şaşırdı :

— Sen bunları almasını bilir misin?

— Bilirim ya. Hasan dayı ile kasabaya indiğim zaman beraber alırdık. Sonra da köyde satardık.

— Köylüler kendileri alamaz mı?

— Kasabaya kadar kim inecek? Hem alsalar bir tek şey alacaklar. Ben toptancıdan alırım, daha ucuz olur.

Toptancı ucuz mu verir?

— Evet. Çok alınca ucuz verir. Köylere eli boş gitmiyelim. Ne satarsak kârdır.

— Seni kasabada bir yere bırakır, ben giderim. Para biriktirip bir de eşek alırsak çok para kazanırız.

— Eşek çok pahalı değil mi?

— Köylerde ucuz buluruz.

— Biz nerede oturacağız? Hancı çok para ister. Bak hava bozuyor.

— Sen düşünme be Ayşegül! Allah kolaylığını verir.

Selim pazar yerini dolaştıktan sonra toptancıya gitti. Oradan istediklerini aldı. Parasının yarısını buna yatırmıştı.

Oradan hana gittiler. Handa adım atacak yer yoktu. Avlu, pazarcı köylülerle dolmuştu. Oradan çıkıp kasabayı baştan başa geçtiler. Yolda peynirle ekmek yediler. Barınacak bir yer yoktu. Sokak ortasında da yatılmazdı ya!

Kasabanın güzel bir parkı vardı. Selim Hasan Dayı ile pazara geldiği zaman oraya gider, sıralardan birisine otura-rak öğle yemeğini yerlerdi.

Aklına orası geldi. Ayşegül'le parka gittiler, bir sıraya oturdular. Gündüz çok yoruldukları için orada uykuya daldılar.

Sabahleyin, güneşin ilk ışıkları onları uyandırdı. Ayşegül gözlerini oğusturarak doğruldu.

— Ağabey, dedi. Bu sıraları bu kadar katı yapmasalar daha iyi olmaz mı?

Selim güldü :

— Bu sıralar gece yatmak için yapılmamıştır. Zaten burada yatmak da yasaktır. Şimdi çeşmede yüzümüzü yıkayalım, karnımızı doyuralım.

Bunları yaptıktan sonra da :

— Haydi Ayşegül, dedi. Hana gidelim. Pazarcılar dagılmıştır. Orada kendimize bir yer buluruz. Sen kalırsın. ben de işime bakarım.

Hanın avlusuna geldikleri zaman ihtiyar hancıyı pazarcıların bıraktığı süprüntüleri temizlerken gördüler. Selim ona yaklaştı :

— Baba, dedi. Bize yatacak bir yer göster.

Hancının tiryakiliği üstündeydi. Daha sabah kahvesini bile içmemişti. Selim'e fena fena baktıktan sonra :

— Haydi işine be! dedi. Sen kim, oda tutmak kim?

Selim elini cebine sokarak bozuk paralarını çıkarttı.

— Parasıyla değil mi baba? Ben esnaf adamım. Alış verişin ne olduğunu bilirim. Parama geçer sözüm.

Hancı, Selim'in kurulmasına şaştı. Tepesinden yırtık papuçlarına kadar süzdü.

— Paran varsa ayağına bir papuç al.

— Onu da alırım inşallah. Daha işe yeni başladım.

— Hangi işe?

— Tüccarlığa.

Selim sepetinin üstünü açarak içindekileri gösterdi :

— İnanmazsan bak. Köyden yumurta getirdim. Şimdi de köyde geçenleri aldım. Pazara kadar onları satacağım.

Hancı biraz keyiflendi ama Selim'e yüz vermedi :

— Senin anan, baban yok mu?

— Vardı ama öldüler.

— Bu sümüklü kız kim?

— Sümüklü değil o. Bu gece parkta yattık da nezle oldu. Ona Ayşegül derler. Kardeşimdir benim.

— Park bekçisi kolunuzdan tutup atmadı mı?

— Atmadı ama sen bize yatacak yer göstermezsen bu gece atar. Hem benim parkta gecelemeğe niyetim yok. Kiralık oda arıyorum.

— Haydi sabah sabah çekil karşımdan. Daha kahvemi içmedim.

Selim sepeti bir köşeye bıraktıktan sonra hancının elinden süpürgeyi aldı. Avucunu sırtına dayayıp ihtiyarı itti.

— Haydi sen git kahveni iç. Avlu öyle süpürülmez, böyle süpürülür.

Selim, ihtiyarın şaşkın bakışları karşısında avluyu öyle bir süpürmeğe başladı ki hancı da şaşırdı. Hemen keyfi yerine geldi. Bu onun canına minnetti.

Hemen kahve ocağına seslenerek kahvesini ısmarladı. Arkalıksız iskemlesini de kapının önüne çıkartıp sokağa karşı keyif çatmağa başladı. Dükkânını yeni açan bakkal da bir iskemle alıp yanına gelmişti.

— Yeni çırak mı aldın Osman usta? diye sordu.

Hancı güldü :

— yok be. Benden oda istiyor bu oğlan. Kız da kardeşiymiş.

— Açıkgöz bir şeye benziyor.

— Açık gözlülüğünü bilmem ama, eli işe yakışıyor. Akıllı bir oğlan. Bak hele bak yaptığı işe.

Selim emzikli kovayı çeşmeden doldurmuş, avluyu suluyordu. Tozlar basıldıktan sonra bir süpürge daha geçti. İşini bitirince hancının yanına geldi :

— Var mı başka işin göreyim? diye sordu.

— Yukarı odalar temizlenecek ama uzun iş. Köylüler

her pazar odaları süprüntüye boğuyorlar. Bir hafta temizlemekle bitiremiyorum.

— Sen işini bilmiyorsun da ondan.

— Neden?

— Benim gibi çalışkan bir yardımcın olsa bir günde bütün işlerini bitirirsin.

— Seni yanıma mı alayım demek istiyorsun?

— Yok, ben hancı olacak değilim. Ben ticaret yapacağım. Eğer bizi barındırırsan ben senin işlerini görürüm. Şu bir, iki gün kendime bir ev tutuncaya kadar.

— Canım orası kolay.

Osman usta Selim'e yukarıdaki on iki odayı gösterdi. Bunlar sulanıp süpürülecekti.

Bu iş öğle vaktine kadar sürdü. Selim epeyce yorulmuştu. Osman usta onları öğle yemeğine çağırdı. Güzelce karınlarını doyurdu. Pazara kadar handa bedavadan yatmaları için küçük bir oda gösterdi.

Pazara kadar handa kaldılar. Osman usta onlardan hem oda parası almadı, hem de karınlarını doyurdu. Selim de ona bol iş gördü.

Fakat pazardan bir gün evvel onlara yol göründü. Paralı müşteriler gelmişti. İki kardeş o geceyi yine parkta geçirdiler. Ertesi gün, Selim köylerden topladığı yumurtaları sattı. Yerine köylülerin işine yarıyacak şeylerden aldı.

Hava karardığh zaman bir de yağmur başladı. Gök gürlüyor, şimşekler çakıyor, yağmur taneleri yüzlerine çarpıyordu.

Şaşkınlıktan ne yapacaklarını şaşırarak sokakları dolaşmağa başladılar. Selim ceketini çıkarmış, köylüler için aldığı eşyanın ıslanmaması için üzerine örtmüştü.

Kasabanın son evlerinin önüne gelince hızlı bir yağmur

başladı. Ayşegül çabucak ıslandı. Hem ağlıyor, hem de gök gürültüsünden korkuyordu.

Selim büyük bahçeli üç katlı bir evin kapısını çaldı. İhtiyar bir kadın kapıyı açtı. Onları görünce :

— Ne istiyorsunuz? diye bağırdı.

Selim, terbiyeli bir sesle :

— Efendim, dedi. Biz pazarcıyız. Handa yer bulamadık.

Kadın konuşurken evin içinden gelenler kapının önünde toplanmışlardı. Birçok başlar uzanmış onları seyrediyordu.

Selim sıkılarak :

— Teyzeciğim, dedi. Sokakta kaldık.

Kadın kaşlarını çatarak :

— Peki benden ne istiyorsun?

— Ayşegül korkuyor, hem de çok ıslandı.

— Ayşegül de kim?

— İşte bu küçük kız kardeşim.

— Siz kimin nesisiniz? Ananız, babanızın yanına gitseniz.

— Bizim kimsemiz yok teyze.

— Dilenci misiniz, hırsız mı? Ben ne bileyim. Haydi işinize.

Kadın kapıyı kapatacaktı. Tam bu sırada bir şimşek çaktı. Ayşegül ellerini yüzüne kapatarak bir çığlık koparttı, Selim de ceketini çıkartarak ıslanmasın diye sepetin üstüne örttü.

İçeriden bir ses :

— Dur anne, bakayım ne istiyorlar? dedi.

Bir erkek kapıyı açarak :

— Şöyle gelin çocuklar, dedi... Söyleyin bakalım. Akşam vakti burada ne arıyorsunuz?

Selim'le Ayşegül kapıdan içeriye girdiler. Selim :

— Efendim, dedi. Handa yer bulamadık. Sizin eviniz büyük. Bu gecelik bize bir yer gösterin. Kaç para isterseniz veririz.

— Oğlum burası otel mi?

— Otel değil ama kocaman ev. Hiç olmazsa ahırınız vardır. Bu gecelik yatalım. Yarın çıkar, gideriz.

Delikanlı gülmeğe başladı. Sonra dışarıda yağmurun hızını arttırdığını görünce :

— Oğlum burası otel değil ama, bu gecelik size yatacak bir yer gösteririz, dedi.

Annesi önce iyi karşılamadığı çocuklara sonradan yiyecek verdi ve onları bahçedeki ahırın üstünde bulunan bir uşak odasına yerleştirdi.

Selimle Ayşegül, ertesi sabah ortalığın günlük güneşlik olduğunu gördüler. Selim bahçede tulumbada elini yüzünü yıkadıktan sonra eline geçen bir süpürge ile küçük bahçeyi süpürdü. Dökülen yaprakları temizledi. Bahçeye inen taş merdivenleri tulumbadan çektiği su ile temizledi.

Uykudan kalkınca bahçenin böyle tertemiz oluşunu gören ev sahibleri şaşırmışlardı. Yaşlı kadın bahçeye inmiş, Selim'in sırtını okşamıştı.

— Sen çalışkan bir çocuğa benziyorsun.

Selim içini çekti :

— Eh bizim gibi anası, babası olmayanlar çalışmalıdır. İsterseniz şu kırılmış odunları da yerleştiririm.

Delikanlı da geldi. Selim'i iyice sorguya çektiler. Onun çalışkanlığına şaşırdılar. Pazara kadar evlerinde kalmalarını söylediler.

Onların bu iyiliklerinin altında kalmak istemiyen Ayşegül yemek pişiren kadına yardım etti.

O pazar da işleri iyi gidiyordu. Öğle vaktine kadar yumurtaların yarısını ve bir çömlek tereyağını satmışlardı. Pazarın en kalabalık bir sırasında Ayşegül Selimin eteğini çekerek :

— Bak kimler geliyor? dedi.

Selim onun işaret ettiği tarafa bakınca Bay Rıdvanla çocuklarının pazar yerini gezerek önlerinden geçtiklerini gördü. Selma da onları görmüştü. Evvelâ şaşırdı, sonra da babasının elinden fırlayıp koşarak yanlarına geldi ve ilk işi yumurta sepetine bir tekme vurmak oldu.

Ayşegülle Selim bağırmılşardı. Ekrem de kardeşinin yaptığı götülükten hoşlanmış, kahkahalarla gülüyordu.

Bay Rıdvan da onları gördü. Fakat kızının yaptığı iş fena halde canını sıktı. Yumurtaları çiğnemeğe başlayan iki kardeşi de birer kulaklarından yakaladı. Koparacak kadar çektikten sonra suratlarına birer tokat yapıştırdı.

Selim kırılan yumurtaları sepete yerleştirdikten sonra Ayşegül'ün elinden tutmuş, yürümeğe başlamıştı.

Bay Rıdvan koşup onu yakaladı:

— Oğlum, dedi. Senin bu pazarda yumurta sattığını duydum, seni almağa geldim. At o sepeti elinden. Çiftliğe gidelim.

Selim, kızardıktan sonra:

— Teşekkür ederim efendim, dedi. Biz şimdi daha rahatız. Hiç olmazsa dayak yemiyoruz.

— Selim, evlâdım, bundan sonra çiftlikte çok rahat edeceksin.

— İstemeyiz efendim. Ben burada para kazanıyorum. Başımı sokacak bir yer de bulduk. Sizin ekmeğinizi yemekten aç kalmak hayırlıdır.

Çiftlik sahibi kıpkırmızı kesilmişti. Selim de kardeşini elinden tutmuş, sepetini koluna geçirmiş gidiyordu. Bay Rıdvan sesi titriyerek :

— Selim, dur oğlum. Bu ahlâksız çocukların kırdıkları yumurtaların parasını olsun vereyim, diye bağırdı.

Selim uzaktan başını çevirip:

— Çok ekmeğinizi yedik. Zararı yok, dedi.

Ayşegülle beraber kalabalığa karışıp kayboldu.

Bay Rıdvan, onları pazar yerinde çok aradı ama, ele geçi-

remedi. Arsız çocuklarını ite kaka otomobile bindirip götürdü.

Selim, onlar gittikten sonra kalan yumurtaları da sattı, alacağını aldı, eve döndüler. Ahırın üstündeki odaya çekilince bütün parasını çıkartıp yeniden saydı:

— Ayşegül, dedi. Tamam ikiyüzseksen lira yirmibeş kuruş paramız var. Bu aldıklarım da caba. Bu hafta içinde seninle köye gidelim. Belki ucuz bir eşek bulup alırız. O zaman işimiz daha kolaylaşır. Hem de çok para kazanırız.

İki gün sonra, sabahleyin erkenden yola çıktılar. Selim'in yumurta aldığı köy kasabadan tamam iki saat uzaktı. Eğer güneş doğmadan yola çıkmasalardı, işleri yaman olacaktı. Sıcak basmadan köye geldiler.

Köylüler kahvenin önünde, üstü mısır saplariyle örtülü çardağın altında oturuyor, kalın, kırmızı mavili fincanlarla kahvelerini içiyorlardı.

Kahvenin önü geniş bir meydandı. Büyük bir söğüt ağacının altındaki çeşmenin yalağında köyün kızları yıkanıyorlardı.

Köylüler Selim'i iyice tanıyorlardı. Köye indiği zaman yayıktan yeni çıkmış günlük tereyağı alıyor, kasabada iki müşteriye götürüyordu.

İkisi de hasta olan bu adamlar Selim'in hakkını fazlasıyla veriyorlardı. Kahvenin önüne geldikleri zaman birkaç köylü etrafına toplandı. Onun getirdiği sigara ağızlıklarını, cep aynalarını, tütün tabakalarını kapışır gibi aldılar. Birisi bir tesbih, birisi bir kahve fincanı, birisi de yazma mendil ısmarladı.

Sepettekiler bitince Selim gülerek:

— Ben bir eşek almak istiyorum, dedi. Bir eşeğim olursa hergün kasabadan gelebilirim. İstediklerinizi getiririm.

Bir ihtiyar başını salladı:

— Sorma Selim, dedi. Benim de bir eşeğe ihtiyacım var.

Ama param yetişmiyor. Zavallı eşeğim geçen gün öldü. Başımıza bir de sıpa bıraktı. Başımdan atacak yer arıyorum.

Onlar konuşurken bir sıpa hoplıya zıplıya kahvenin önüne doğru geldi. Ayşegül onu görünce:

— Ah ne güzel eşek, diye bağırdı.

İhtiyar köylü başını salladı:

— Kızım bunun nesi güzel? Eşeğin güzeli olur mu? Daha bir yıl işe yaramaz. Boşuna besle dur.

Ayşegül, yanına gelen sıpayı okşamağa başlamıştı.

— Ağabey, diyordu. Ne olur, biz bunu alalım.

— İyi ama kardeşim, biz eşek almağa geldik. Sıpa almağa değil.

— Bu da eşek değil mi? Elbette büyür.

— O zamana kadar ne yapacağız? Bak kış geliyor.

— Allah onun da yiyeceğini verir. Bak anası da ölmüş. O da bizim gibi.

İhtiyar köylü:

— Bakabilirseniz bedava veririm diyordu.

Selim biraz düşündükten sonra:

— Ben bedava mal kabul etmem, dedi. Al sana Elli lira vereyim. Sat bize.

Adamcağız parayı almak bile istemiyordu. Fakat Selim sıpayı almaktan vazgeçince elli lirayı cebine koydu :

İki yüz lira da bende var, dedi. Yarın komşu köye gider, oradan bir eşek bulurum. Haydi alın, hayrını görün.

Selim gelmişken tereyağı ve biraz da yumurta aldı. Sıpayı ite, kaka kasabanın yolunu tuttular.

Yükleri ağır olduğu halde dönüş onlara daha kolay geldi. Çünkü yanlarında şimdi bir de sıpa vardı. Onun parlak tüyleri, kara gözleri, kadife kulakları ve parlak tırnakları o kadar hoşlarına gitmişti ki, yolda Selim:

— Kız Ayşegül, dedi. Biz bunu çok ucuz aldık. Yüz lira verseler vermem.

Ayşegül de boynundaki mavi boncukları daha uzun bir ipe dizmiş, onun boynuna bağlamıştı:

— Nazar değmesin bizim sıpamıza.

Sıpa da onlardan çok hoşlanmıştı. Hiç nazlanmadan yürüyor, yolda, arasıra durarak beğendiği otlardan kopartıp yiyordu.

Sıpanın keyfi olacak diye çok geç kaldılar. Eve geldikleri zaman karanlık basmıştı. Bahçe kapısından girerek sıpayı ahıra çektiler. Selim koşarak gidip yağları ve yumurtaları bıraktı. Dönüşte ev sahiplerini çok öfkeli buldu. Yaşlı kadın:

— Siz sığındınız da, peşinize bir de eşek mi taktınız? diyordu. Yarından tezi yok. O eşeği götürünüz, yoksa sizi de içeriye almam.

İki kardeş canları sıkılarak ahırın üstündeki odada yattılar. Yorgunluktan hemen uyumuşlardı. Fakat ertesi sabah daha erken kalktılar. Selim yüzünü yıkadıktan sonra acı acı düşünmeğe başladı. Ayşegül de sıpanın yiyeceğini vermiş, onun yanına gelmişti:

— Ne düşünüyorsun ağabey? dedi.

— Ne düşüneceğim, sıpayı. Onu istemiyorlar.

— Gene hana gidelim ağabey. Pazara kadar başka yer buluruz.

— Başka yapacak şey de yok. Sen eşyalarımızı hazırla. Ben de mercanı tımar edeyim, bahçeyi de süpüreyim. Sonra çıkar gideriz.

Ayşegül sepeti, yemek çıkınını, eski papuçlarını hazırlarken Selim bahçeyi temizledi. Onlar bu işleri yapıncaya kadar adını Mercan koydukları sıpayı da tımar etti. Tüylerini iyice parlattı evin sahibi olan kadın da kalkmıştı. O fena bir kadın değildi ama, çok huysuzdu. Hele sabahları hiç yanına varılmazdı. Uyanır uyanmaz bahçeye inerdi. Niyeti çocuklara çatmaktı. Fakat onları neleri var, neleri yok, sepete koymuş sıpalarını da almış gitmeğe hazır bulunca şaşırmıştı.

Selim, onu bahçe kapısında görünce yaklaştı:

— Allahaısmarladık. Teyzeciğim, dedi. Biz gidiyoruz. Bugüne kadar bizi evinde barındırdığın için çok teşekkür ederiz.

Kadın hem onlara, hem de sıpaya bakıyordu... Ömründe bu kadar güzel sıpa görmemişti. Evin merdivenlerini inerek:

— Hay yumurcak hay, dedi. Ne de şirin şeymiş bu.

Ayşegül:

— Annesi ölmüş teyzeciğim, o da bizim gibi.

Evdekiler, kadının oğlu, gelini, kardeşi de bahçeye indiler. Mercan bu kalabalığı görünce şaşırmıştı. Herkese ayrı ayrı bakıyordu. Orada sıpayı sevmeyen kalmadı. Kadın başını sallıyarak:

— Ayol, ben koca bir eşek aldınız sanmıştım, dedi. Bunun ne zararı olacak. Haydi bakayım haydi. Oturunuz oturduğunuz yerde.

Selimle Ayşegül onun elini öptüler. Kadın sıpayı eve almakla kalmadı günde bir iki, nöbet bahçe kapısına gelerek bahçede başı boş dolaşan sıpayı:

— Mercan Mercan, gel yavrum, diye çağırıyordu.

Ona elma kabukları, ekmek parçaları veriyordu.

Böyle rahata kavuşmak, güzel şeyler yemek sıpanın o kadar hoşuna gitmişti ki, elinden gelse konuşacak ve kapıyı açsalar yatak odalarına kadar girecekti. Küçük bahçede oradan oraya koşuyor, çifteler atıyor, kendi kendine oyunlar yapıyordu. O, alabildiğine koşarken Ayşegül de mutfağın penceresinden sesleniyordu:

— O kadar koşma şekerim, düşersin sonra.

Aradan bir hafta daha geçmişti. Selim bir akşam pazardan son yumurtalardan satarken otomobilli Bayı karşısında gördü.

— Oğlum burada ne yapıyorsun?

— Yumurta satıyorum efendim.

— Kardeşin nerede?

— Şehrin kıyısında bir ev var. Orada ahırın üstündeki odada oturuyoruz. Ayşegül evde iş görüyor.

— Fakat sen birşey kazanıyor musun?

— Kazanıyorum ya. Cebim para dolu.

O sırada bir müşteri gelmiş, yumurtaların kalanını da almıştı. Selim boşalan sepeti koluna geçirerek kalktı. Otomobilli adam hâlâ orada duruyor, gitmiyordu. Yüzü çok üzüntülü, rengi soluktu.

— Oğlum, dedi. Ben seninle konuşmak istiyorum. Kardeşini alıp bu gece bizim eve gelir misin?

— Gelirim efendim.

— Muhakkak gel, olur mu? Ben kaç gündür seni arıyorum.

Otomobilli adam evini tarif etti. Selim hemen eve döndü. Ayşegülle gece yarısına misafirliğe gideceklerini anlattı. Mercan'ın yiyeceklerini verdiler. Ayşegül onu öptü, okşadı. Ellerini, ayaklarını yıkadılar. Kendilerini süsleyip elele tutuşarak yola çıktılar.

Otomobilli adamla karısı onları kapıda bekliyormuş. Kadın Ayşegül'ü öptü. Hemen yemeğe oturdular. Çok güzel yemekleri vardı. Sonra yukarı kata çıktılar. Otomobilli adam iki çocuğu karşısına aldı.

— Çocuklar, dedi. Benim adım Cevattır. Karımın adı da Nebile. Biz İstanbul'dan geldik. Birkaç gün sonra döneceğiz... Bizden çaldıkları çocuğumuzu arıyorduk.

Selim şaşırdı:

— Çocuğunuz mu çalındı?

— Evet oğlum. Onu yeni doğduğu zaman bizden çaldılar.

Bayan Nebile ağlamağa başlamış, yerinden kalkarak hıçkıra hıçkıra pencerenin önüne doğru gitmişti.

Ayşegül de hemen ağlamağa başlamıştı.

Selim başını salladı:

— Çok kederli olduğunuzu görüyorum. Çocuğunuzu buralarda aradığınıza bakılırsa hırsız buraya kaçırmış olacak.

— Akıllı bir çocuksun oğlum. Hırsızın buraya geldiğini bilmiyoruz ama büyük bir dağın kenarındaki bir köyde oturduğunu ve çocuğu bir değirmenciye teslim ettiğini öğrendik.

— Sarıçalı da dağ eteğindedir.

— Evet, biz bir otomobil aldık. İlkbahardan beri yollardayız. Nerede bir dağ varsa onun etrafını dolaştık. Değirmenci Ali adında birisini aramağa başladık. Sana yolda rastladığımız zaman yıkık bir değirmen bulunduğunu ve buraya Ali'nin değirmeni dediklerini söyledin.

— Evet efendim.

— Biz Sarıçalıya gittik. Her tarafı aradık. İhtiyarlara danıştık. Kimse böyle bir çocuk tanımıyor. Zaten köy yeni yangından çıkmış. Eskilerin hepsi başka köylere gitmişler. Bir çoğu da köyün sıtmalık olmasından kaçmışlar. Kime sorduksa «ben buraya geleli dört yıl oldu» dediler. Biz çocuğumuzu bulmaktan ümidimizi kestik.

Kadın sessiz sessiz ağlıyordu. Bay Cevat içini çekti:

— Oğlum, dedi. Sen bu işe ne dersin?

Selim biraz düşündükten sonra?

— Belki çocuğunuz bulunur, dedi. Ben bu işin nasıl olduğunu bilsem gidip arardım.

— Sana bu acı hikâyeyi anlatırım. Fakat şimdi başka bir şey söyliyeceğim. Sen bizim oğlumuz olur musun?

Selim şaşırdı. Adam tatlı bir sesle:

— İçimizin acısı biraz olsun azalır, dedi. Seni mektebe veririz. Seni iyi bir adam olarak yetiştiririz. Ne dersin?

— Söylediklerin iyi ama ben Ayşegülü bırakamam.

— Oğlum, kardeşini senden ayırmak aklımıza bile gelmez. O da bizim kızımız olur. Sefaletten, kimsesizlikten kurtulursunuz.

Selim başını eğmiş düşünüyordu. Ayşegül birden onun yanına sokulup kulağına fısıldadı:

— Ağabeyciğim Mercanı unutma.

Selim gülümsedi. Cevat Bey sordu:

— Ne konuştunuz?

— Efendim, bizim Mercan adında bir sıpamız var. Yeni aldık. Anası ölmüş. Biz seninle gelirsek onu almazsınız.

Bay Cevat gülümsedi. Ayşegül mırıldanıyordu:

— Mercan'ın da kimsesi yok. O da bizim gibi.

Bayan Nebile Ayşegül'e sarılıp öptü.

— Onu da alırız kızım. İstanbul'da kocaman bahçeli bir evimiz var.

Selim içini çekti:

— Siz isterseniz gelirim efendim, dedi. Fakat benim aklıma bir şey daha geliyor.

— Ne geliyor?

— Ben köy köy dolaşıp yumurta topluyorum. Sarıçalının eski köylülerini bulabilirim. Değirmenci Ali'yi sormuştunuz. Sonra bir gün gidip Hasan dayıya da sorarım.

— Hasan dayı çiftlikte yok. Biz gittiğimiz zaman onun darılıp gittiğini haber aldık.

— O ihtiyar adam nereye gidecek ki? Ben onu bulurum. Siz bana çocuğunuzun nasıl çalındığını anlatınız.

Bay Cevat kederli kederli düşündükten sonra:

— Anlatayım oğlum, dedi.

Selim, Ayşegül onun ağzına bakıp kaldılar. Bayan Nebile pencerenin önüne gitmiş, karanlıklara bakarak için için ağlıyordu.

Bay Cevat anlatmağa başladı.

— Babam çok zengin bir tüccardı. Beni çok iyi okuttu. Yazıhanesine aldı. Ben de ticaret işlerine başladım.

Babam biraz sert bir adamdı. Eline de üşenmediği için

yanında çalışan hizmetçileri de döverdi. Bu yüzden düşmanı da çoktu. Bir gün dayak attığı uşaklardan birisi köşkten gümüş takımlarını alarak kaçtı. Fakat babam onu yakalattı, adamakıllı dövdükten sonra evden kovdu.

Bu kovulan uşağın adı Şabandı. Bize geleli de ancak bir sene olmuştu. Haydut suratlı bir herif olduğu için onu kimse, sevmezdi. Fakat bahçemizde hayvanlara bakmak, toprakla uğraşmak için ondan daha iyi bir adam bulunamazdı.

O sırada ben yeni evlenmiştim. Uşağın kovulduğu zaman da Nebile bir oğlan çocuk doğurmuştu. Bu sevinç bize babamın hastalığını unutturdu. Köşke giren, çıkan belli değildi.

Hiç unutmam, işte böyle bir sonbahar gecesiydi. Fazla olarak yağmur yağıyor, çakan şimşekler ortalığı gündüz gibi aydınlatıyordu.

Ben babamı yoklamak için odasına gittim. Orada yatağın yanına oturarak konuşmağa başladım.

Ticaret işleri benim üzerimde kalmıştı. Tecrübeli bir adam olan babam bana her akşam o gün ne yaptığımı sorarak, ertesi günkü işler için öğüt verdi.

Biz böyle konuşurken uzakta bir şangırtı koptu. Babam:

— Galiba fırtınadan bir cam kırıldı Cevat, dedi.

Baba oğul, etrafı dinleyerek durduk. Gecenin sessizliği içinde gök gürültülerinden ve yağmurdan başka bir şey duyulmuyordu.

Fakat, birden uzaktan keskin bir çığlık geldi.

Sonra birisi yere yuvarlanır gibi gürültü oldu.

Bu sesi karımın sesine benzettim. Babamın odasından fırladım. Yatak odamıza gittim.

Bayan Nebile tekrar hıçkırmağa başladı. Ayşe de onunla beraber ağlıyor, bir taraftan da dinliyordu.

Bay Cevat, gözleri yaş içinde anlatmağa devam etti:

— Odaya girdiğim zaman Nebileyi yerde yüzüztü yatarken gördüm. Zavallı baygındı. Biz onunla uğraşırken babamın bağırmasını duydum:

— Çocuk nerede? Çocuk nerede?

Nebileyi bırakarak başımı kaldırdım. Beşik boştu. Odaya dolan hizmetçilere sordum. Kimse ne olduğunu bilmiyordu. O sırada Nebile de ayıldı. İlk sözü «Kaya Kaya» diye bağırmak oldu. Sonra hıçkırıklardan tıkanarak pencereyi gösterdi:

— Kara esvaplı adam, onu götürürken gördüm. Şaban, Şabandı o!

Nebile tekrar bayıldı. Ben bahçeye fırladım. Elimde bir elektrik lâmbasıyla aramağa başladım. Emniyet memurları da gelmişti. Her taraf arandı, çocuk ve onu çalan adam bulunmadı.

Bay Cevat susmuştu. Karısı hâlâ hıçkırarak ağlıyordu. Gözleri dolan Selim sordu:

— Çocuğunuzun adı Kaya mı idi?

— Evet oğlum. Niçin sordun?

— Hiç, bu ismi işittim de.

— Kaya ismi her yerde vardır oğlum.

— Evet ama, Sarıçalı da hiç yoktu.

Selim bir şeyler düşünüyordu. Gözleri dalmıştı. Dudağını büktü, gözlerini silen Bay Cevada sordu:

— Çalındığı zaman çocuğunuz büyük müydü?

— Üç aylık olmuştu?

— Şimdi siz onu görseniz tanımazsınız değil mi?

— Tanırız. Sırtında iki küreğinin arasında kahverengi bir ben vardı. Hem çok güzel bir çocuktu.

Bay Cevad başka birşey söylemedi. Çocuklar da çok kederlenmişlerdi. İki kardeş güzel odada yattılar. Ertesi sabah Bayan Nebile onları kızarmış gözlerle karşıladı. Kederlerini saklıyor, gülümsemeye çalışıyordu.

Kahvaltıdan sonra Cevad, Selimi karşısına aldı ve:

— Bizim oğlumuz olacaksın değil mi? dedi.

— Olur mu ama kardeşim var.

— O minimini Ayşegül'ü senden ayıracak değiliz ya. Nebilenin de benim de sana kanımzı kaynadı. İstanbul'a gideriz, seni okula veririm. Sonra da istersen tüccar olursun.

— Siz bilirsiniz efendim ama Kayayı aramıyacak mıyız?

— Ben ümidini kestim oğlum. Nebileye söylemiyorum ama onu bulacağımızı hiç ummuyorum. Aradan tamam on iki sene geçti.

— Belki sağdır. Belki bulunur. Hasan dayıyı bulup bir kere de ona sormalı.

— O birşey bilir mi dersin?

— O ihtiyar bir adamdır. Belki iki kat olmuş ama aklı başındadır.

— Ona da soralım oğlum. Sen şimdi bana nüfus kâğıdını ver bakayım.

Selim koynundan nüfus kâğıdını çıkarttı. Bu yıpranmış kâğıtta resim yoktu. Anası Zeynep, babası da İbrahim olarak yazılıydı. Ayşegül'ün nüfus kâğıdında da bu yazılar vardı.

Bay Cevat sordu:

— Senin baban ne zaman öldü?

— Ben babamı hiç bilmem. Ben küçükken sıtmadan ölmüş. Annem de çok fakir bir kadınmış. Sarıçalıya yakın bir köyde otururmuş. Tarlalarda çalışır, çapa çapalar, bize bakarmış. Fakat babam rençber değilmiş.

— Ya ne imiş?

— Bilmiyorum ama Hasan dayı hep, baban okumuş bir adamdı, derdi.

— Hasan dayı kimdir?

— Hasan dayı annemin babasının dayısı. Annem ölünce bizi yanına aldı.

— Tanıyorum. Ayşegül bir yaşında iken öldü. Biz de Hasan dayı ile çiftliğe gittik.

— Ayşegül senin asıl kardeşin değil mi?

— Asıl kardeşim.

— Peki baban öldüğü zaman sen dört yaşında idin, dört yaşında bir çocuk babasını hatırlar.

Selim kızardı.

— Ben bilmiyorum, dedi. Hasan dayı benimle bunları hiç konuşmaz. Ayşegül de bizimle beraber değildi. Sarıçalı o zaman büyük bir köymüş. Babam orada hastalanmış.

Babamın annesi varmış. Ayşegülü orada komşuya bırakmış, gitmiş. Geldiği zaman Ayşegüle de onlar bakıyorlarmış. Annem o zamana kadar güzel bir evde oturuyordu. Ayşegülle geldikten sonra tarlalarda çalışmağa başladı.

Babam köylü değlimiş. Hem babamın annesiyle bir arada oturmuyorlarmış. Ayşegül bize geldikten sonra arası çok geçmedi Kasabalılar gibi giyinmiş bir kadın evimize geldi. Ayşegül'ü öptü. Ben odada idim. Beni öpmedi. Kardeşimi daha çok seviyordu. Annemle kavga etti. Ayşegül'ü götürmek istiyordu Annem de vermiyordu.

Bay Cevat içini çekerek susmuştu. Selimle Ayşegül Kaya'nın ne olduğunu çok merak ediyordu. O akşam yemekten sonra Bay Cevat onları yine karşısına aldı ve üst tarafını anlatmağa başladı:

— Sabaha karşı bekçi gelerek bir haber verdi. O gece güzelce giyinmiş bir adamın kucağında çocuğa benzer bir yükle sokaktan koşarak geçtiğini görmüş. Hemen yanına koşmuş. Fakat herif:

— «Anası komşuda. Oraya götürüyorum.» deyince daha fazla ilgilenmemiş. Adamın tariflerinden hırsızın Şaban olduğunu büsbütün anladık. Her tarafa haberler gitti. Fakat Şabanı ele geçiremedik. Bundan sonra bizim eve bir yastır çöktü. Hepimiz ağlıyorduk.

Selim sordu:

— Bu değirmenci Ali ismi nereden çıkıyor?

Bay Cevat:

— Dinle, bak, dedi. Arası bir ay geçti. Derken bize bir

mektup geldi. Bu mektup pek fena yazılmıştı. Birçok yerlerinde şunlar yazılıydı:

.....ğının eteklerinde... yüne yalnızca gelip değirmenci Ali'nin değirmeninin avlusundaki ...üğüdün... içine elli bin lira korsanız, çocuğunuzu ertesi gün oraya bırakacağım. Parayı getirmez, beni yakalatmağa kalkarsanız çocuğu... çaya atacağız».

— İşte oğlum mektup böyle yazılıydı.

Selim yerinde duramıyordu. Bağırarak:

— Tamam işte, dedi. Okunmayan yerleri de anlaşılıyor. Elmacık dağının eteklerindeki Sarıçalı köyünü söylüyor. Orada Ali'nin değirmeni dedikleri bir yıkıntı var. Siz değirmenci Ali'yi ne arıyorsunuz. Size lâzım olan değirmendir. Bir çocuklarla oraya gider, oynardık. Avluda ihtiyar bir söğüt ağacı vardır. Onun içerisinde kocaman bir kovuk var. Biz bu kovuğa girip saklambaç oynardık. Sonra Şaban'ın Kaya'yı atacağını söylediği çay da Kızılsu dedikleri çaydır. Değirmeni bu çay işletirmiş ama, sonradan yolunu değiştirmiş. Adı çay ama ufak bir deredir.

Selim çok kızarmış, ayağa kalkmıştı. Bay Cevat içini çekerek:

— Oğlum, dedi. Evet bunlar doğru ama, ben köyde aramadık yer bırakmadım. Kimse birşey bilmiyor.

— Böyle söylemeyiniz. Herşeyden evvel iyi düşünmeli. Siz bana bu Şaban'ı tarif ediniz.

— Hatırladığıma göre boynunda bir bıçak yarası vardı. Mavi gözlü, iriyarı, çatık kaşlı bir herifti.

— Boynunda bir bıçak yarası vardı demek. İşte bu iyi, bundan birçok şey çıkar. Ben yarın sabah gideceğim.

— Nereye gideceksin oğlum?

— Kaya'yı aramağa. Siz beni bekleyiniz. Kardeşim de sizde kalsın.

— Dur bakalım. Bir düşünelim. Nasıl hareket edeceğimizi konuşalım.

Ertesi gün Selim çok erken kalkmıştı. Ayşegül'ü uyandırarak:

— Kız, dedi. Ben Kaya'yı aramağa gidiyorum. Belki birkaç gün gelemem. Sen burada güzel güzel otur. Sıpaya da iyi bak. Al sana para. Bununla sıpaya yiyecek alırsın. Şu yüz kuruşu da al. Canın yemiş falan ister.

Çocukların yattığı odaya giren Bayan Nebile Ayşegül'ü yalnız bulunca şaşırdı:

— Selim nerede kızım, dedi. Babası çağırıyor?

Ayşegül şaşırdı.

— Selim'in babası yok ki. Bizim babamız öldü.

— Ben sizin annenizim. Bay Cevat da babanız. Nerede ağabeyin?

— Kayı'yı aramağa gitti.

— Kaya'yı aramağa mı?

— Evet. Bay Cevat belki beni bırakmaz. Onun için ben kaçıyorum, dedi. Onların çocuklarını muhakkak bulacağım. Annesi de, babası da artık ağlamıyacak, dedi.

Kadıncağızın gözleri doluverdi. Ayşegül'ü kucaklıyarak öptü:

— İnşallah bir haber alır yavrum.

Ayşegül, Bayan Nebile'nin kendisini kucağına alarak öpmesinden utanmıştı. Sıkılarak:

— Ağabeyim çok akıllıdır, dedi. Muhakkak Kaya'yı bulur.

— Haydi kızım gel de bunları babana anlat.

— Evvelâ gideyim de Mercana yiyecek alayım. Ağabeyim para bıraktı. Bana da yemiş alayım diye para verdi.

— Ah ne çocuk, ne çocuk! Muhakkak büyük adam olacak.

Selim erkenden yola düştü. Emniyetli bir yere bıraktığı için Ayşegül'ü merak etmiyordu.

Ah, bir kere Kaya'yı bulsa; onun kolundan tutup babasına götürse ve zavallı, iki gözü iki çeşme ağlıyan annesinin kolları arasına atsa, ne kadar sevinecekti.

Akıllı bir çocuk olduğu için bu işlerde lâzım olan herşeyi biliyordu. Evvelâ bir, iki dükkâna uğradı. Yâsemin sigara ağızlığı, boncuk, tütün kutusu, üzeri bayraklı kibrit kabı, kaval, sedefli çakı filân aldı.

Bir sütçüde karnını sıkıca doyurdu. Küçük çıkınını mendiline bağlayıp parmağına takarak yola çıktı.

Pazarcılığa başladıktan sonra biraz para kazanmıştı. Sırtına bir ceket, ayağına da kundura uydurmuştu. Öyle ya Tüccar adam dilenci çocuğu gibi gezmezdi ya.

Kaya'yı nasıl bulacağını bilmiyordu. Kendisine eskiden haber verecek olan Hasan Dayı idi. Evvelâ onu bulmalı, sonra başka yere başvurmalıydı.

Hasan Dayıyı bulsa bulsa Akçalı'da bulurdu. Orası da çok uzaktı. Bunun için arada bir köyde gecelemek lâzımdı.

Selim, öğleye doğru Kozludere köyüne vardı. Oradan yağ, yumurta aldığı için köylülerle tanışıklığı vardı. Kahveye vardığı zaman köylülerin kimi yeni ekinden konuşuyor, kimi peykenin üstüne bağdaş kurmuş, yudum yudum çay içiyordu. Bu Kozludere köylülerinin ağzı teneke mi kaplıydı, neydi? Selim'in bu kadar sıcak çayı nasıl içtiklerine aklı ermiyordu.

Köylüler Selim'i görünce sevindiler:

— Misafire bir çay yap benden. Şekerini sakın atma.

Bunu söyleyen Dursun Onbaşıydı. Şimdi onun onbaşılığı filân kalmamıştı ama, büyük savaşta dört sınırda da savaşmış, yaralanmış, başından çok şey geçmişti. Yanına oturttu. Sırtını okşadı. Selim yasemin ağızlığından birini ona verdi.

— Dursun Onbaşı. Bu benim sana hediyem olsun. Parasını vermeğe kalkarsan kalbimi kırarsın. Hem ben bu gece sana misafirim.

Dursun Onbaşı yeni çubuğa hemen bir sigara takarken:

— Başımla beraber, dedi. Oh, ne de güzel çubukmuş. Mis gibi kokuyor. Ha... Söyle bakayım, kardeşin nerede?

— Kardeşimi iyi bir yere bıraktım. Ben Akçalıya gidiyorum. Orada işim var.

— Akçalı'da ne yapacaksın?

— Zavallı Hasan Dayıyı bulmak istiyorum. Adamcağızı çiftlikten atmışlar. Önümüz kış. Aç mı, açıkta mı bilmem. Ben nasıl olsa birkaç kuruş kazanıyorum. Ne yükü olacak. Alır bakarım.

Onbaşının gözleri doldu:

— Sen çocuksun be Selim, dedi. Allah tuttuğunu kolay getirsin. Gelgelelim, ben daha dün Akçalı'ya gittim. Bizim tarla işleri için. Orada Hasan Dayı yoktu.

Selim yalan söylediği için sıkılmıştı. Şimdi sahiden Hasan Dayıyı düşünüyor, gözleri doluyordu?

— Nereye gitti dersin ihtiyar adamcağız?

— Sen bir, iki gün Kozludere'de kal da, soruşturalım. Bilirsin ki, burada hayvan pazarı kurulur. Bugünlerde gelen çok olur.

Selim, Dursun Onbaşının dediğini yaptı ama, pazara gelen köylülerden bir şey çıkmadı.

Dört gün boşu boşuna geçmişti. Beşinci gün Akçalıya gitmeği düşünürken kahvenin önünden eşekli bir köylü geçiyordu. Selim köylüyü değil ama, eşeği tanımıştı. Kapıdan fırlayarak:

— Hasan Dayının eşeği.

Diye bağırdı. Hemen koşmuş eşeğin yularına yapışmıştı.

Köylü evvelâ şaşırdı, sonra da kızardı. Selim bir türlü yuları bırakmıyor:

— Bu eşeği nereden aldığını söylemeden şuradan şuraya gidemezsin, diye bağırıyordu.

Az daha boğaz boğaza geleceklerdi. Kahvedekiler dışarıya çıkmıştı. Onbaşı araya girdi:

— Kızma ve Üsen, dedi. Senin eşeğini elinden alacak değil. Selim, Hasan Dayıyı arıyor. Eşeği görünce yakana yapıştı. Söyle bakayım sen bu eşeği kimden aldın?

Onbaşı, Hüseyine Üsen diyordu. İşte bu Üsen başını salladı:

— Bırak yakamı be Onbaşı. İşim var benim.

— Ağzına kira mı istiyorsun?

— Canım Hasan Dayıdan aldım işte. Parasını saydım, öyle aldım.

— Hasan Dayı nerede?

— Ben Kavaklı'da gördüm. Rüstem'in mandrasında yatıyordu.

— Haydi uğurlar olsun!

Selim, Kavaklı'ya hiç gitmemişti ama, onun Akçalı'ya yakın olduğunu duymuştu. Onbaşı kaşlarını çatmış düşünüyordu, sonra:

— Gidecek misin Selim? dedi.

— Hemen gitmek istiyorum.

— Ben sana benim eşeği vereyim. Dönüşte gene buradan geçer, bırakırsın.

Rüstem'in mandrası Kavaklı'ya bir saat uzakmış. Selim, Kavaklı'ya, geç vakit vardığı için gidemedi. O gece köy kahvesinde yattı. Ertesi sabah erkenden yola çıktı.

Mandra, dağın eteğinde, yıkılmağa yüz tutmuş, taş bir yerdi.

Rüstem'in çocukları babalarının işini iyi yürütememiş, sürüleri dağılmış, peynirciliği bırakmış, her biri biri yere da-

ğılmıştı. Şimdi orasını anaları Zehra Teyze ekip biçiyor, güçlükle karnını doyuruyordu.

Zehra Teyze ellilik bir kadındı ama, onu gören yetmiş yaşında sanırdı. Beli bükülmüş, yüzü sütlâcın üstü gibi kırış kırış olmuştu. Selim onu ilkönce tarlanın bir köşesinde toprakta eşinirken görmüş ve uzaktan seslenmişti:

— Hey Teyze, biraz baksana bana!.

Kadın belini ovarak doğruldu. Aksi bir sesle sordu:

— Ne istiyorsun?

— Rüstem'in mandrası burası mı?

— Rüstem'in mandrasını ne edeceksin?

— Orada Hasan Dayı var da onu göreceğim.

— Hasan Dayı ha geberdi, ha geberecek. Var işine...

Selim hemen bir kurnazlık düşündü. Biraz daha yaklaştı.

— Aksilenme be teyze! dedi. İki günlük yoldan geliyorum. Adamcağızın bende birkaç kuruş alacağı vardı.

Kadın hemne değişti. Eliyle yıkık duvarlı bir yere gösterdi:

— Var oradan gir. İzbede zıbarıyor işte.

Selim tek katlı, damı çarpık, altı dövme topraklı mandra evine girdi. İçeride pis bir koku vardı. Daracık pencerelerden ışık güç giriyor, evin içerisini aydınlatıyordu. İzbede yanyana iki oda vardı. Daracık bir avludan bu iki odaya giriliyordu.

Selim kapalı duran kapılardan birisini itti. Gözleri karanlığa alışmadan önce kısık bir ses duydu:

— Cadı karı, beni açlıktan mı öldüreceksin? Oğullarının yaptığını Allah yanlarına komadı. Ocağınız söndü. Ben dilimi tuttumsa Allah yapacağını yapmadı mı?

Selim şaşırmıştı. Gözleri karanlığa alışınca Hasan Dayı gibi bir ihtiyar değil, sağlam adamları bile iki günde öldüre-

cek olan rutubetli, ufak bir yatakta yatmakta olan adamı gördü.

Yüzünü duvara çevirmiş, öyle bağırıyordu. Selim:

— Hey, Hasan Dayı! dedi. Ben geldim, ben Selim:

İhtiyar başını çevirdi. Selim'i gördü ama gözleri seçemiyordu:

— Selim, sen misin?

— Benim Hasan Dayıcığım.

— Ne işin var burada?

— Seni aramağa geldim. Hasan Dayıcığım.

— Ne yapacaksın beni oğlum? İşte bir ayağım çukurda. Son günlerimi yaşıyorum.

— Sen daha çok yaşarsın. Hasan Dayıcığım. Öyle söyleme.

— Kazın ayağı öyle değil oğlum. Ev, bark yok, para, pul yok; çoluk, çocuk yok. İhtiyarlık tepeme karakuş gibi indi...

— Ben neci oluyorum be Hasan Dayı... Kardeşimle beni senelerce besleyen sen değil misin?

İhtiyarın gözleri doldu. İki, üç damla yaş da yanaklarına aktı. Sesi titriyerek :

— Ah oğlum, dedi. Kendimi içkiye verdim. Sana iyi bakamadım.

— Hasan Dayı, sen geçmişleri bırak da beni dinle. Sen bu ıslak yerde yatamazsın. Ben seni alıp götüreceğim.

— Nereye götüreceksin?

— Sen orasına karışma. Ben çalışıyorum. Sana da bakarım.

— Ben hastayım; Nasıl giderim.

— Eşekle gideriz be Hasan Dayı. Onbaşının eşeğini getiririm. O da seni sorup duruyor.

Selim, çıkınından getirdiklerini çıkardı. Bir tesbih, yasemin çubuk, iki paket kalıp sigara, Sonra Onbaşının ken-

disine yolda yemesi için verdiği peynirli börek, yarım kutu bal.

Hasan Dayı bunları görünce doğruldu. İlk işi börekleri yemek oldu. Baldan da birkaç lokma aldı. Üstüne bir kalıp sigarası yaktı. Yatağının içine oturmuş, yasemin çubuğa taktığı sigarayı üstüste çekiyordu.

Selim ona bir de elli liralık verdi.

— Şunu koynuna sok bakayım. Elini attığın zaman üstünde para bulunsun. Bende daha var. Korkma.

İhtiyarcık içini çekip duruyordu ama, gözlerine can gelmişti :

— Nerede çalışıyorsun?

— Kasabadayım. Pazarda yumurta, tereyağı filân satıyorum. Sonra köylere de ufak tefek şeyler götürüyorum.

— Ayşegül nerede?

— Benim yanımda.

— İyi mi? Ne yapıyor?

— İyi, çok iyi.

— Nerede oturuyorsun?

— Bir evin ahır odasında. Ama oradan çıkacağım. İstanbullu bir bay beni yanına evlâtlık almak istiyor.

Hasan Dayı kızardı. Şaşırdı, sonra sesi titreyerek :

— Nasıl adam bu? dedi.

— İyi yürekli bir adam. Kardeşimi de yanına alacak. Bizi İstanbul'a götürmek istiyor. Okula verecek, okutacakmış.

Hasan Dayı uzun uzun düşündü. Başını eğmiş, rengi sararmıştı.

— Hey Tanrım, diye söylendi. Sen işini bilirsin.

Selim'in aklına öteki iş geldi :

— Hasan Dayıcığım, dedi. Sana bir şey soracağım.

— Sor bakayım.

— Ben merak ettim. Şu değirmenci Ali dedikleri adam kimdi? O değirmenin işlediğini sen biliyor musun?

— Yirmi yıl önce işliyordu. Hem de mandranın sahibi Rüstem, değirmenci Ali'nin akrabasından olur.

— Sonra sen hiç Şaban adında kimseyi tanıyor musun? Şöyle boynu yaralı, mavi gözlü, çatık kaşlı bir adam.

Hasan Dayı tekrar şaşırdı. Dudakları kıpırdadı ama birşey söylemedi. Zehra abla içeriye girmiş, onun tütün içmesine kızmıştı :

— Açlıktan geberiyorsun. Rakıdan ciğerlerini çürüttün, halâ tütün içiyorsun.

Selim araya girdi. Gülerek :

— Ben getirdim, teyze. dedi. Sana da bir hediye vereyim. Makara, tire ister misin?

Kadın Selim'in uzattığı renkli tirelerle iğne destesini hemen aldı. Yüzü değişti. Selim ayağa kalktı :

— Ben bir kere eşeğe bakayım, dedi. Emanet malıdır.

Onları odada yalnız bırakarak dışarıya çıktı.

Selim, eşeğin keyifli keyifli yem kestiğini görünce içi rahat ederek geriye dönmek istedi. Fakat daha toprak avluya girer girmez kulağına, kadının bağırtısı geldi.

Hasan Dayı ile Zehra teyze kavga ediyorlardı. Hasan Dayı meraklı meraklı söyleniyordu

— Sen istediğin kadar uğraş Hep Tanrının dediği olur. Senelerden beri kahrını çektiğin hırsız ve katil oğulların baba ocağını söndürdüler.

— Kötü lâf deme çocuklarıma. Sus bir duyan olur. Nacağı kafana indirdiğim gibi gebertirim seni.

— Zehra, benim ayağım çukurda. Bir sıkımlık canım kaldı.

— O canı da ben çıkartacağım.

— Sen nacağını kafama da indirsen Tanrı beni öldürmek istemedikten sonra öldüremez. Bırak beni gideyim.

— Bırakmam. Gidip jandarmaya haber vereceksin.

— Bunca senedir haber vermedim. Haber versem ne çı-

kar. İki oğlum da hapiste. Şaban onbeş yıldan önce çıkmayacak. Mustafa da yaptığı hırsızlık yüzünden beş yıl ceza yedi. Sen hayırsız oğulların için bu verimsiz toprakların içinde köpek gibi eşiniyorsun. Onlara tütün parası yolluyorsun. Ben gideceğim.

— Gidemezsin.

— Giderim.

Odada bir bağrışma oldu. Selim, Zehra teyze Hasan Dayıyı öldürüyor diye koştu. Kapıyı açtığı zaman aldanmadığını gördü.

Kadın baltayı kaptığı gibi kaldırmıştı. Zavallı Hasan Dayı korkudan gözlerini kapamış, dualar ediyordu.

Selim atıldı. Zehra teyzenin üstüne koşarak baltayı elinden kaptı, sesi yettiği kadar bağırarak:

— Sen bu yoksul ihtiyardan ne istersin be! Otur oturduğun yerde, yoksa baltayı yersin kafana ha! dedi.

Zehra teyze dertli bir kadınmış. Selim baltayı odun kıracakmış gibi kaldırmadan korkarak dışarıya kaçtı. Kaçtı ama çok gidemedi. Kapının önünde düştü, bayıldı.

Hasan Dayı meraklı meraklı ağlıyordu. Selim ona su içirdi.

— Kalk be Hasan Dayı, dedi. Bu karı seni dağ başında öldürecek.

Hasan Dayı kalkmak istiyordu ama hiç dermanı yoktu. Selim onu zorla oturttu. Kunduralarını bulup getirdi.

O giyinirken kadın toparlanmıştı. Oda kapısına kadar gelmişti. Yüzü yaş içindeydi. Zayıf elleri titriyordu.

— Hasan Dayı, Hasan Dayı, diye yalvardı. Kulun, kurbanın olayım, çocuklarım için birşey deme. Ocağımız yıkıldı, yuvamız dağıldı. Kahrımdan dertli oldum. Sen analık nedir bilmezsin.

Hasan Dayının içi acımıştı.

— Zehra, dedi. Ben oğulların için birşey demiyeceğim, Aha şu ekmek beni çarpsın ki birşey demem.

Hasan Dayı kuru bir ekmek parçasını öpmüş, başına koymuştu. Zehra teyze çapasını aldı. Ağlaya ağlaya kapıdan çıktı.

Mandara evinde Selimle Hasan Dayı yalnız kalmışlardı.

Selim'in aklında kalan bir isim şiddetle merakını uyandırmıştı. Sesini indirerek sordu :

— Hasan Dayı. Şu Zehra teyzenin oğlu Şaban boynu yaralı adam değil mi?

— Sen nereden biliyorsun. O on senedir hapiste.

— Hiç işitmiştim de.

Selim kıpkırmızı olmuştu. Hasan Dayıdan Kaya'yı kaçıran adamı öğrenmişti. Elbette Şaban, Kaya'yı ne yaptığını söyleyecekti.

— Hasan Dayı, şimdi Şaban hangi hapishanede?

— Ne yapacaksın?

— Merak ettim.

— Balıkesirdeki hapishanede.

— Haydi, vakit geçirmeden gidelim Hasan Dayıcığım.

— Sen kapıda durup bak. Karı nerede?

Selim kapının önüne gitti. Zehre teyze tarlada çalışıyordu. Hasan Dayı bitişik odaya gitmişti. Selim onun tahtadan bir sandığı açıp karıştırdığını, oradan küçük bir bohçayı koynuna soktuğunu görünce dayanamadı.

— Orada ne yapıyorsun Hasan Dayı.

— Sandıktan ne aldın Hasan Dayı? Beni kapıya gözcü koydun da oradan ne çaldın? Sen ak sakalından utanmıyor musun be Hasan Dayı?

Hasan Dayı titriyordu. Koynundaki şişkinliğin üzerine elini bastırarak, sesi titreye titreye söylendi.

— Haydi gidelim, haydi.

— Şuradan şuraya gidemeyiz Hasan Dayı. Bana şimdi söyliyeceksin!

İhtiyarın ağarmış kaşları çatıldı. Gözleri parladı. Sonra Selim'in kulağına eğilerek fısıldadı :

— Ayşegül'ün çamaşırları.

— Ayşegül'ün mü?

— Evet, onu Mustafa İstanbul'dan çaldı.

— Ne diyorsun Hasan Dayı? Ayşegül benim kardeşim değil ha?

Selim'in gözlerinden yaşlar akıverdi. Hasan Dayı şimdi onu elinden tutmuş, çekiyordu, mandıra evinden hemen kaçmak istiyordu.

Hasan Dayının üzerine bindiği merkebin ipinden çekerek yürüyen Selim yollarda hep bunu düşünüyordu.

Ayşegül onun kardeşi değilmiş? Ayşegülü Mustafa İstanbul'dan çalmış!

Kavaklıya uğramadılar. Hasan Dayı yola çıkar çıkmaz :

— Selim, dedi. Karı peşimizden gelir. Bir dağ yolundan doğruca Kozludere'ye gidelim. Yol üstünde Pınarbaşı var, orada kalırız.

Hasan Dayı merkebin üstünde uyukluyordu. Pınarbaşında ekmek, peynir buldular. Orada durmadan yola devam ettiler. Kozludereye hava karardığı zaman vardılar.

Köylüler Hasan Dayıyı ağırladılar. Ona bir odada yatak serdiler. Sıcak bir çorba içirdiler.

Selimle Hasan Dayı yalnız kaldıkları zaman ihtiyar içini çekerek :

— Oğlum, Selim dedi. Sen şimdiye kadar Ayşegül'ü kendi öz kardeşin sanıyorsun. O çalınmış bir çocuktur. Çocuk hırsızı olan Şabanla Mustafa hapise girinceye kadar ben ses çıkarmadım.

Hasan Dayı bir soluk aldıktan sonra anlatmasına devam etti :

— Onlar hapise girince de işin içinden çıkamadım.

Ayşegül'ü Mustafa'nın çaldığını ve senin analığına getir-

diğini bilirdim, ama kimin nesi olduğundan pek haberim yok tu. Selim evlâdım, ben ölürsem sen bu işi bırakma.

— Söyle bakayım Hasan Dayı.

— Mustafa İstanbul'da bir dükkân açmıştı. Orada, bir kıza âşık olmuş. Almak istemiş, vermemişler. Kız başka bir adama varmış. Sonra bunların bir çocuğu olmuş. Mustafa onları hep gözlüyormuş. Bir gün eve hırsız gibi girmiş, çocuğu çalıp kaçmış. Doğruca köye gelip çocuğu Zeynebe vermiş. Zeynep Mustafa'nın amvasının kızı, benim de kardeşimin geliniydi. Hiç çocukları olmuyordu.

— Ben, ben Zeynezin oğlu değil miyim.

Hasan Dayı şaşaladı :

— Evet, dedi. İşte kız çocuğu olmuyordu, demek istedim. Kocası, yani, senin baban bir okul hocasıydı. Bir gün eve gelip de bir kız çocuğu bulunca kızdı. Kavga ettiler. Ayrıldılar. Zeynep amcasının oğlunun getirdiği çocuğun kim olduğunu bilmiyordu. Mustafa'nın İstanbul'da ölen karısının çocuğu sanıyordu. Mustafa böylece hıncını aldı ve Ayşegül'ün anasına babasına dünyayı zindan etti. Ayşegül'ü para ile anasına, babasına satacaktı ama, o sırada bir hırsızlık yaptı, kendisini yakaladılar, hapis ettiler. Zeynep de bir yıl sonra ölünce ben seni ve Ayşegül'ü aldım, ikinizi bir arada büyüttüm.

— Hasan Dayı benim küçüklüğümde Ayşegül'ü almağa gelen kadın kimdi?

— O mu? Babanın annesi. Baban, bu çocuk evde durdukça ben gelmem, demişti. Annenin babası o çocuğu alıp bakacaktı. Ama Zeynep vermedi. Bu yüzden ayrıldılar. Zeynep sonradan çocuğun Mustafa tarafından çalınmış olduğunu haber almış. Bir gün bana gelip anlattı. Zaten hasta bir kadındı. Ölüp gitti. Ölürken bana bu çocuğun kendisine getirildiği zaman üstünde bulunan çamaşırları sakladığını söylemişti. İşte benim Zehra teyzeden aldığım küçük bohçada bunlar vardı.

Hasan Dayı koynundaki bohçayı Selim'e verdi.

— Oğlum, dedi. Al bunları sende bulunsun.

Hasan Dayı bohçayı uzattıktan sonra kendisine serdikleri döşeğin üzerine çöktü. Yorgunluktan bitmişti.

Selim, elleri titriyerek küçük bohçayı açtı. Bu bohçanın içinde üstüne marka işlenmiş minimini bir çocuk gömleği, yine öyle bir marka ile süslü bir ipekli başlık ipekli bir kundak, bir de altın nazarlık vardı. Bu nazarlığın mavi boncuğuna bağlı iki harf birbirine geçmiş olarak yapılmıştı. Selim iyi okumak bilmezdi ama, bu harflerin G. ile M. harfleri olduğunu anladı.

Küçük gömleğin katları arasından bir de kâğıt çıktı. Kurşun kalemiyle yazılmış olan bu kâğıdın üzerinde :

«Taksim'de Işık apartımanı.»

Kelimeleri yazılıydı.

Selim başını kaldırdı. Gözleri yaş içindeydi :

— Hasan Dayıcığım, dedi. Dünyada ne annem var, ne de babam. Bir kardeşim vardı diye sevinirdim. Şimdi onun da benim kardeşim olmadığını öğreniyorum.

Yatağın kenarına oturdu, hıçkırarak ağlamağa başladı. O böyle ağlarken ihtiyarın titrek sesi duyuldu :

— Oğlum, Selimciğim. Belki senin de anan ve baban bulunur. Çünkü sen de çalınmış bir çocuksun. Seni de Mustafa'nın ağabeyisi Şaban çalmıştı.

Selim'in aklı başından gitmişti. Köy odasında, yer yatağında, Hasan Dayının yanında gözyaşları kurumadan uyudu. Ona sonra :

— Senin anan değildi. O amcasının oğlunun çaldığı çocukları barındıran bir kadındı ama içinde kötülük yoktu.

Diye söylenen Hasan Dayıyı dinlememişti bile.

*
**

Selim Hasan Dayıya sıkı sıkı tenbih etmişti. Kendisi izin

vermeden birşey söylemiyecekti. Zaten adamcağız Bay Cevad'ın evine gelince yorgun döşek yatmıştı.

Selim o akşam Bay Cevadın karşısına çıktı. Zavallının yüzü kıpkırmızıydı. Utancından :

— Kaya benim, ben sizin oğlunuzum, diyemiyordu. Ayşegül'ü Hasan Dayının yanında bırakmış ve babasına :

— Efendim, demişti. Hasan Dayıyı buldum. O çok hasta. Biraz daha iyi olunca kendisine sorarız. Ben şimdi başka bir çalınmış çocuk buldum.

Bay Cevat bağırdı :

— Başka çalınmış çocuk mu?

— Evet.

— Kim bu?

— Bilmiyorum. Fakat çalınan çocuğun eşyası burada.

Kaya'nın babası nazarlığı ve gömlekle öteki eşyadaki markayı görünce bağırdı :

— Bu İhsan Demirel'in çocuğu olacak. Nerede, nerede bu çocuk? Yakında mı? Sen gördün mü oğlum?

Selim şaşkınlıkla :

— Yakında, burada, ben biliyorum, diye bağırdı.

Adamcağız başı açık, yüzü kıpkırmızı ve gözleri yaş içinde sokağa fırladı. Selim de şaşırmıştı. Yüreği çarpıyordu. İçeriye Bayan Nebile girdi. Gözlerinde yine yaşlar vardı. Selim onun üstüne atılıp boynuna sarılmak ve :

— «Artık ağlama senin oğlun benim» demek istiyordu.

Yurkundu, içi titredi. Kızarıp başını eğdi. Olup biteni anlatmağa vakit kalmadan babası ter içinde geldi :

— Nebile, Demirellerin çalınan çocuğu bulundu. Bak bak işte eşyası burada. Selim onun yerini biliyormuş. Şimdi yıldırım telgrafı çektim.

Kadıncağız hıçkırıklarla boğularak :

— Allahım, sen bizi de yavrumuza kavuştur! diye ağlamağa başladı.

*
**

Herkesin gözü yaşlı ve yüreği heyecanlıydı. Selim Ayşegülle beraber Hasan Dayının yattığı odada yemek yedi. O zamana kadar kardeşi zannettiği Ayşegül'e mahzun mahzun bakıyordu.

Ertesi sabah erkenden, toza, çamura bulanmış bir otomobil kapının önünde durdu. İçinden genç bir kadınla bir erkek indi. İkisi de yorgunluktan bitkindi. Erkek, gözleri kıpkırmızı olan karısiyle, kendisini karşılayan Bay Cecatla Bayan Nebilenin yanına koştu :

— Telgrafınızı alır almaz otomobile atladık. Bütün gece son hızla otomobil sürdük. Kendimizi rüyada sanıyoruz, Eğer yavrumuzun bulunduğu sahi değilse...!

Zavallılar yukarı çıktıkları holde oturmuyor, birbiri arkasına kızlarını soruyorlardı. Bay Cevat Selim'in sözüne uyarak onları çağırdığına biraz sıkıldı. Çocuğun eşyasını alarak son hızla otobili sürdük. Kendimizi rüyada sanıyoruz.

Yukarı çağırılan Selim Ayşegül'ün annesine bakınca içinden :

— Ayşegül'e ne kadar benziyor diye söylendi :

Bay Cevat Selim'i onlara tanıttıktan sonra :

— Güler nerede yavrum? dedi. Sen bana eşyasını getirdin ama, şaşkınlıktan üst tarafını sormadım.

Güler'in annesi bayan Selma, Selim'in ellerini tuttu. Gözlerinden ip gibi yaş iniyordu :

— Sen gördün mü çocuğum? Bizim kızımızı sen tanıyor musun?

Selim de farkında olmadan ağlıyordu. Zaten odada kim varsa gözü yaşlıydı. Selim, yutkunarak :

— Üzülmeyiniz efendim, dedi. Kızınızı şimdi getiririm.

Onları bırakarak odadan çıktı. Bayan Nebile :

— Ah bu çocuk, ah bu çocuk, diyordu. Kendi öz yavrumuz gibi seviyoruz. O kadar iyi yürekli, o kadar duygulu ki :

Selim Ayşegül'ü Hasan Dayının yanından almış, sofaya çıkınca parmaklariyle saçlarını düzeltmiş ve :

— Ayşegül, demişti. Beni iyi dinle. Sana çok sevinçli şeyler söyliyeceğim. Buraya otomobille gelenler kimdir biliyor musun? Senin annenle baban!

Ayşegül şaşırdı. Selim :

— İyi dinle, dedi. Seni küçükken İstanbul'dan çalmışlar. Beni de öyle. Biz kardeş değiliz. Kardeş değiliz ama, yine beraber oturacağız. Benim asıl babamla annem de Bay Cevatla Bayan Nebile.

Ayşegül ağlıyordu. İçine bir korku gelmişti. Selim Hasan Dayıya da yukarı gelmesini söyledi. Onu beklemeden merdivenleri çıktılar. Selim'in Ayşegülle beraber içeriye girmesi Bay Cevatla karısını şaşırttı. Selim Ayşegüle hayretle bakan Bayan Selmaya :

— İşte efendim, dedi. Bakkal Mustafa'nın sizden çaldığı çocuk bu kızdır.

Bayan Selma bir çığlık kopartarak çocuğun üzerine atıldı.

— Evlâdım, yavrum!...

Diye bağırarak kucakladı. Ayşegül bu süslü bayanı hiç yadırgamamış ve küçük kollarıyla onun boynuna sarılarak yüzünü öpmeğe başlamıştı. Bay Demirel, Ayşegül'ün ellerini tutup öpüyordu :

— Ben de senin babanım kızım, diyordu.

Onların yavrularına kavuşması Bay Cevatla Bayan Nebileye kendi acılarını daha fazla duyuruyordu.

Bayan Nebile hıçkıra hıçkıra ellerini yüzüne kapattı. Kapıya doğru gidiyor, gözyaşlarıyla sevinçli olanları üzmek istemiyordu.

Bu sırada kapı açıldı. Hasan Dayının iki kat olmuş. göv-

desi, yaş içinde yüzü görüldü. Kadıncağız yol vermek için durmuştu. Sonra, tekrar yürümek istedi ama Selim sesi titriye titriye :

— Gitmeyiniz efendim, dedi. Daha bitmedi.

Bayan Nebile ona hıçkıra hıçkıra baktı :

— Daha ne var Selimciğim...?

— Durunuz efendim, belki Allah size de Kaya'yı gönderir.

Hasan Dayı şaşkın şaşkın etrafına bakıyordu. Selim ona olup bitenleri anlattı. Adamcağız hem gülüyor, hem de ağlıyordu. Sonra bildiklerini söylemeğe başladı.

— Rüstem'in Mustafa ile Şaban adında iki oğlu vardı. Bunlar İstanbul'da çalışmağa gittiler. Onların amcazadeleri Zeynebin de köydeki öğretmenle evliydi. Bir gün Şaban Zeynebe bir çocuk getirdi. Bu bir oğlandı. Zeynebin bu çocuğu evlâtlık olarak alması kocasını kızdırdı. O zamandan sonra ayrı yaşamağa başladılar. Arası altı sene kadar geçti. Bu sefer Mustafa bir çocuk getirdi. Zeynep onu da aldı. Bir yıl geçmeden kendisi de kocası da öldü. Ben Zeynebin dayısı olduğum için bu öksüzleri ortada bırakmadım.

Bayan Nebile bayılacak gibiydi. Birdenbire gözlerini Selim'e dikmişti. Selim kıpkırmızı olmuş, başı önünde dinliyordu. Odada Hasan Dayının sesinden başka çıt yoktu. İhtiyar.

— Zavallı çocuklara anasızlığı, babasızlığı bildirmedim, dedi. Onların İstanbul'dan çalındığını anladığım zaman, analarını babalarını aramağa kalktım. O zaman iki kardeş, çocukları öldürüp ortadan kaldıracaklarını ileriye sürdüler. Korktum. Zaten ihtiyarlamıştım. Onları birbirine kardeş olarak tanıtmıştım. Şimdi Tanrı yardım etti. Ayşegül anasına, babasına kavuştu. İnşallah Selim'in anasını, babasını buluruz.

Odada bir çığlık koptu. Böyle bağıran Nebile idi. Gözlerini Selim'e dikmiş ve duvara dayanmıştı.

Bay Cevat da kıpkırmızı olmuş, bir Hasan Dayıya, bir de Selim'e bakıyordu. Selim artık dayanamadı :

— Anne, anne ağlama. Sizin Kayanız benim! diye bağırdı.

O odada dökâlen gözyaşı, sevinç haykırmaları saatlerce sürdü. Hele Bayan Nebile o kadar ağladı ki, gözlerinin etrafı morardı. Hasan Dayı :

— Sevinç yaşları tatlıdır. Bırakınız ağlasın! diyordu.

Hemen o akşam yemini, suyunu yanına koydukları Mercan'ı trene bindirdiler, Hasan Dayıyı da alarak otomobile binip İstanbul yolunu tuttular. O zamandan sonra da birbirlerinden ayrılmadılar.

Şimdi Mercan'ın kadife eyeri, sırmalı koşumları var. Hasan Dayı ara sıra ona binerek Çamlıca'daki köşkün büyük bahçesinde dolaşıyor. Bir arada oturan iki aile birbirlerini kardeş sanan iki çocuğu ayırmamak için küçük yaşta nişanladılar. İşte bunun için de onlara :

— Küçük nişanlılar, diyorlar.

— S O N —

BIZDIK

Adı Bızdık'tı. Kendine kalsa başka köpekler gibi «Fındık, Toraman, Karabaş» diye çağrılmak isterdi. Fakat herkes onu Bızdık diye çağırırdı. O da zamanla buna alışmıştı. Sonra, ara sıra ona, bu adla çağırarak yiyecek verdikleri de olurdu; onun için, bu adı biraz severdi. Yalnız, çok defa «Bızdık! Bızdık» diye çağıranlar ona değnek parçası veya taş atarlar, o da bunları koşup yakalar, getirir, insanların hoşuna gitmeğe çalışırdı.

Sahibinin kim olduğunu bilmiyordu. Vaktiyle herhalde bir sahibi vardı ama, çok küçükken sokağa atıldığı için onun kim olduğunu hatırlamıyordu. Boynunda tasma yoktu, yine ev köpeği değildi; fakat sokak köpekleri ile de hiç bağdaşamıyordu.

Sıcak bir yaz gecesi Bızdık, başını almış, deniz kıyısına gitmişti. Kumların üstünde yatıp gözlerini karanlık denize dikmiş, öyle bakıyordu.

Birdenbire arkasından iki kişinin konuştuğunu duydu. Kulağı delik olduğu için bunlardan birinin kadın, ötekinin de erkek olduğunu anladı. Hattâ ne konuştuklarını da anlar gibi oldu.

Bızdık, insanları sevdiği için yerinden kalktı, içinden gelen bir duygu ile, onların yanına gitti. Şimdi konuştuklarını daha iyi duyuyordu. Erkek :

— Son defa olarak!... diyordu...

Bu sırada kadın, adamın sözünü kesti :

— A! Bak, ne güzel bir köpek! dedi.

Adam kızdı, yerden bir taş alarak :

— Hoşt! Defol oradan! diye köpeğe attı.

Taş, Bızdık'ın başının üzerinden sıyırarak geçti ve köpek alışkanlıktan olacak, koştu, taşı buldu, ağzına alıp getirdi. Bu kadının çok hoşuna gitmişti.

— Ne terbiyeli köpek! diyordu.

Fakat erkek büsbütün kızmıştı :

— Defol diyorum sana! diye bağırdı ve köpeği tekme ile kovaladı.

Bızdık biraz uzaklaştı. Fakat bir türlü onların yanından ayrılmıyordu. Döndü, dolaştı, geldi kadının arka tarafında, kayaların arasına saklanıp yattı. İçinden, «ne fena adam!» diye söyleniyordu. Buna karşılık, kadının kendisine gösterdiği sevgiden memnun olmuştu.

Erkek sahiden fena bir adamdı. Kızgınlığı yalnız köpeğe değildi; kadına da öfkeli öfkeli bağırıyor, onun yalvarıp yakarmasına hiç kulak asmıyordu. Kadın en sonunda ağlamağa başladı. Adam öfke ile yerinden fırladı :

— Sus diyorum sana! diye haykırdı. Yoksa ben susturmasını bilirim!

Bir gürültü koptu. Bızdık yerinden fırladı, kayaların arasına sindi. Fakat gözü ve kulağı yine onlarda idi. Çünkü birşeyler olacağını anlamıştı.

Kadın keskin bir çığlıkla :

— Ah! diye haykırdı. Öldüm! Can kurtaran yok mu! Ayy! Ayy!...

Ondan sonra yere yuvarlandı. Adam kaçmağa başladı.

Köpek şimdi, kendisine sevgi gösteren kadınla yalnız kalmıştı; artık hiç korkmadan onun yanına yaklaşabilirdi.

Gitti, kokladı, kadının uzanmış olan elini yaladı. Bu el

ona taş gibi soğuk geldi. Bızdık anlamıştı: Bu insanda büyük bir değişiklik olmuştu. Bu değişikliğe uğrayan köpeklerin, kedilerin, tavukların sokağa atıldığını bilirdi. İnsanlar buna **«ölüm»** diyorlardı. Fakat insanların bu değişikliğe uğrayacağını hiç aklına getirmemişti.

Ölen kadını koklayıp yalarken, yanıbaşına düşmüş olan çantasını buldu, ağzına aldı. Belki bunu da alışkanlıkla yapmıştı. Fakat çantayı ağzına alıp nereye götüreceğini bilmeden şaşkın şaşkın dururken birdenbire içinden bir duygu geldi. Koşmağa başladı.

Kadını öldüren adamın gittiği yana doğru koşuyordu. Gözleri karanlıktaki ayak izlerini görecek kadar keskin değildi, kulaklarına da artık ayak sesi gelmiyordu. Fakat burnu iyi koku alırdı. Koklıya koklıya adamın gittiği yeri buldu. Bahçe kapısından içeri girdi. Fakat iç kapı kapalı idi. Bızdık orada kalakaldı.

*
**

Sabah olmak üzere idi. Karakoldaki nöbetini bitirip yerine gelecek arkadaşını beklemek üzere kapıya çıkan komiser, orada Bızdık'ın telâşlı telâşlı dönüp durduğunu görünce hem kızdı, hem de biraz meraka düştü.

— Ne o yine yaramaz oğlan! diye şaka etti. Ne dönüp duruyorsun burada?

Bızdık'ın dili yoktu ki anlatsın! Fakat birşeyi anlatmak için sade dil gerekmez ya! Duygular bir takım hallerle de anlatılabilir. Bizim Bızdık da öyle yaptı; Komiseri peşine taktı. Kadını öldüren adamın evine götürdü.

Biraz sonra komiser adamı sorguya çekiyordu:

— Bayan Sıdıka'yı tanıyor musunuz?

Adam kıpkırmızı oldu, fakat dışarı vurmamağa çalışarak:

— Evet, dedi. Tanırım.

— Een son ne zaman gördünüz?

— Pek iyi hatırlayamıyorum... İki, üç gün...

Komiser adamın sözünü kesti :

— Yalan söyleme! Dün gece beraberdiniz...

— Evet, akşam üzeri biraz görüştük. Sonra bir arkadaşına gideceğini söyleyerek ayrıldı.

Komiser adama uzun uzun baktı. Sonra :

— Ya? dedi. Pekalâ. Acaba hatırlıyor musun?

Elinde çanta var mı idi?

Adam kekeledi :

— Bilmem... Farketmedim... Şey... Evet... Çantası elinde idi...

O zaman komiser. O zamana kadar arkasında sakladığı şeyi çıkardı. Bu ölen kadının el çantası idi.

VURMA AĞAM

Sarı Efe her zaman olduğu gibi adamlarının önünden atını sürerek Samanlı köyüne girdi. Anadolu'nun işgali ilerledikçe o da gerilere akıyor, oradaki halkı topluyor, geriye daha geriye çekiyor, onların ezilmemelerini temin ettikten sonra tekrar adamlarıyla dönüp elini, kolunu sallıya sallıya İzmir'in içinde bile dolaşıyordu.

Köyün başında renkli elbiseleri ile ortalıkta dolaşan çocukları ve uzaktan gelen davul sesini duyunca bir düğün olduğunu anladı, yüzü güldü.

Günlerdenberi neşelenmemiş, hayatından memnun bir yer görmemişti. Sıkıntıdan patlıyordu.

Seslerin geldiği, kalabalığın gözüktüğü ağaçlığa doğru yürüdü. Hem iyi bir vakit geçirecekler, hem de rahat rahat yemek yiyeceklerdi. Köyün içinde karşısına çıkanların hiç birisi ona bakmıyordu bile.

Böyle ufak bir yabancı her zaman köylülerin gözüne gözükmezdi. Düğün meydanına yaklaştığı zaman umduğu neş'eden eser olmadığını gördü. Ağaçların altında oturacağı yerde silâhlı adamlar görünce durumu kavrar gibi oldu.

Buraya kendisinden evvel memleket müdafaasını bahane ederek köyleri soyan çeteler gelmiş, düğünün tadını kaçırmışlardı.

O da atını bir ağaca bağladıktan sonra kalabalığa yaklaştı. Bu çeteleri rahatça kontrol edebileceği bir yere sokuldu. Birkaç ihtiyar onu görerek yer açtılar.

Sarı Efe yanındaki ihtiyara sordu :

— Bunlar kim ağa?

— Kancık Ali çetesi!... Buraları kasıp kavuruyor. Bugün de düğünümüze geldi, çöktü başımıza!...

— Düşmanla savaşmak varken, onun buralarda ne işi var.

İhtiyar, acır gibi onun yüzüne baktı :

— Sen buraları bilmiyorsun oğul!... Bu herif ayda bir kere düşmanla şöyle bir çatıştıktan sonra geriye döner, kendini ve çetesini besletir.

— Kimse birşey demez mi bu herife?

— Kim ne diyecek? Bu herif katil!... Allah vere de bugün işi ileri götürmese!... Zira geldiğinden beri rakı içiyorlar.

Çeteciler bağırmağa başlamışlar, emirler vererek ortalığı karıştırmağa koyulmuşlardı. Sarı Efe içinden düşünüoyr, onları gözden geçiriyordu.

Düşmanla çarpıştığı kadar içerideki ahlâksızlarla da artık uğraşması icap ediyordu. Gözlerini etrafta gezdirdi. İhtiyarın uzattığı tabakadan bir cigara sararak yerine yerleşti.

Çeteciler rakıyı arttırdıkça işi de azıtıyorlardı. Oynamak istemiyenleri de zorluyorlardı.

İçlerinden bir tanesi Kancık Ali'ye yaklaşıp bir şeyler söyledi. O da işaret vererek oynayanları durdurdu.

— Damat olacak herif nerede? O da gelsin, oynasın!

Köylüler birbirlerine karıştılar. Delikanlının tek başına bu heriflerin karşısında göbek atmasına, oyun oynamasına imkân yoktu.

Uzakta duran damat başını sallayarak bu işi reddetti. Babası, Kancık Ali'ye yaklaşarak :

— Ağa, dedi, damat benim oğlumdur. İzin ver de oynamasın!

Fakat Kancık Ali kızmıştı. Silâhına davrandı.

— Haydi, çabuk gönder! Yoksa ortalığı ateşe veririm.

Bu hareketi gören damat da ileri atılmıştı :

— Ali ağa, fazla ileri gitme! dedi.

Kancık Ali ve adamları ayağa kalktılar. İşin şakası yoktu.

— Ulan sen mi bana akıl vereceksin?

— Gidin, gelini de getirin! İkisi de beraber oynayacaklar! Sonra adamlarından bir kaçına işaret etti :

Damat yağız bir delikanlı idi. Dayanamadı. Belinden bıçağını çekip ileriye doğru atıldı. Fakat etrafı sarmış olan çeteler onu hemen yakaladılar.

Ali bıyıklarını bükerek ilerledi :

— Seni öldürmeden haddini bildireceğim! diyerek adamlarına emir verdi.

— Bana kamçımı getirin!... Şunu da soyup yere yıkın bakayım!

Çeteler bu işi hemen yaptılar. Sarı Efe az arkasında bir gürültü duydu. Dönüp baktığı zaman iki, üç erkeğin arkasında kıvranan ve ileri atılmak isteyen bir kız gördü. Bu gelindi. Etrafına birkaç kadın da toplandı. Ali onları da görünce kahramanlık yapmağa heveslendi ve kollarını sıvadı. O böyle hareketleriyle etrafına korku salmağa alışmıştı.

Damadı yere yatırdılar. Kancık Ali kollarını sıvayarak kamçısını kaldırdı.

O zaman bir çığlık koptu :

— Vurma Ağam!...

Gelin dayanamamış ve avazı çıktığı kadar bağırmıştı. Onu susturmağa çalıştılar. Fakat o bağırıyordu :

— Vurma! Ben oynayacağım! Onu bırak!...

Fakat Kancık Ali heveslenmişti. Bu gelin eninde sonunda onun olacak, damat da kımıldamıyacak bir hale gelecekti.

Tekrar hazırlandı...

İşte o zaman Sarı Efe yerinden doğruldu. Önünde oturan ihtiyarların arasından kendisine yol açarak ortaya geldi.

— Vurma Ağa! dedi.

İkinci defa işine karışıyorlardı. Hem de bu kadar köyün erkeği varken yakası, paçası açık bir oğlan bu işi yapıyordu :

Ali :

— Sen yabancısın galiba? dedi. Defol da seni de böyle yere sermiyeyim.

— Ben vurma dedim. Dediğimi yap, adamlarını alıp bu köyden defol! Bir daha da senin böyle halt karıştırdığını, düşmanla savaşmak varken köylerimizi böyle bastığını duymıyayım.

Kancık Ali bir kahkaha attı. Adamları da ona uyup korkunç korkunç güldüler. Bütün köy halkı susmuş, bu yabancıya bakıyordu. O gayet sakindi. Kollarını kavuşturmuş, onlara bakıyordu.

Ali gülerek ona yaklaştı :

— Senden başlıyacağım! diye kamçısını kaldırdı. Bu hareketi bekliyen Sarı Efe, çevik bir hareketle onun karnına bir tekme vurdu ve yediği tekmenin acısı ile iki büklüm olan haydudun çenesine bir de yumruk yapıştırarak onu yere serdi.

Kancık Ali yavaş yavaş yerinden doğruldu :

— Seni geberteceğim! dedi.

Belinden hançerini çekerek ileri atıldı.

Böyle basit işlere Sarı Efe'nin aldırış etmiyeceği muhakkaktı. Onu bileğinden yakalamış, elinden bıçağı düşürdüğü gibi, bir yumrukta yere sermişti.

Kancık Ali bitmişti. Şimdiye kadar başına böyle iş gelmemişti. Adamları şaşırmış, onları seyrediyorlardı. Son bir gayretle yerinden doğrulan haydut tabancasını kavradı. Bu sefer Efeyi muhakkak temizliyecekti. Herkes gözünü kapadı. Bir silâh patladı.

Gözlerini açanlar Efe'yi ayakta gördüler. Kancık Ali kanlı elini göğsüne bastırmıştı.

Sarı Efe'nin adamları çoktan gelmiş, etrafı sarıp Efenin emirlerini ve işe karışma zamanının gelmesini beklemişlerdi.

Sarı Efe çetecilere işaret etti :

— Onu bırakın ve şu pis herifi alıp köyden defolun! Bana Sarı Efe derler! dedi.

Sarı Efe ismini işiten köylüler ve çeteler hayretle ona baktılar. Bütün duydukları kahramanlıkları yapan demek bu delikanlı idi. Kadınların elinden kurtulan gelin koşup geldi. Onun dizlerine kapanarak elini uzun uzun öptü.

Çetecilerde kımıldayacak hal kalmamıştı.

Kancık Ali onun önünde süründü.

— Bağışla Ağam. Senin Sarı Efe, olduğunu bilemedim! dedi.

— Senin canını bağışlıyorum. Fakat bir daha böyle işler yaptığını görürsem hiç acımam. Bu da Türktür demem. Haydi şimdi köyü bırak da eğlensinler!

Biraz sonra Sarı Efe ve adamları köylülerin arasına yerleşmişlerdi. Kendi istekleri ile, ilk oyunu Sarı Efenin karşısında, gelin ve güvey karşılıklı oynadılar.

HEP VATAN İÇİN

Üçü de Çanakkale'de gönüllü olarak harp etmişler binbir kahramanlık göstermişlerdi. Mütarekeden sonra tekrar vatanları için çalışmağa, Anadolu'da harekete geçen kuvvetlere yardıma başlamışlardı. Ufak odaları, koskocaman büroların yapamıyacağı işlerin döndüğü yerler olmuştu.

Gizli telefonları bütün gün çalışıyor, adamlarının verdiği raporlar toplanıyor, gece sabaha kadar bunlar düzenlenerek Anadolu'ya, Atatürk'e bildiriliyor, ondan yayılıyordu.

Bu akşam yine işleri çoktu. Vakit geceyarısını geçtiği halde çalışıyorlardı...

Kapı hafifçe vuruldu.

Cemal :

— Ev sahibi, Kerim bey geldi! dedi.

Hasan başını kaldırmadan söylendi :

— Bu pis herif bir gün bize çok fenalık edecek!

En sâkinleri Cevattı. Yerinden kalkıp kapıyı açtı.

— Buyurun Kerim Bey! dedi. Birşey mi istiyorsunuz?

Kerim Bey evinin odalarını teker teker kiraya veren, aldığı parayı da yemiyerek saklıyan, sade ekmek ve su ile karnını doyuran pis suratlı hasis bir ihtiyardı.

Onun memleketine hizmet etmiş bir emekli subay olduğu ve gençliğinde oldukça vatanseverlik gösterdiğini söyledikleri için buraya yerleşmişlerdi.

Fakat bu ihtiyar, hasis ve ahlâksız adam onları bir casus

gibi gözlüyor, onlara hiç rahat vermiyordu. Buruşan yüzünü büsbütün çirkinleştirerek :

Kirayı almaya geldim dedi.

Cemal homurdandı :

Bizi rahat bırak Kerim Bey, işimiz çok!

— Bu ay aylık da vermediniz. Sabahlara kadar elektrik yakıyorsunuz. Bu işleri gündüz yapsanız!...

Cevat onu kapıya doğru götürdü :

— Sen merak etme!... Biz perdelerin aralık yerlerini kapatırız. Sen rahatına bak!...

— Benim gibi fakir adamın başını bir iki gün yakacaksınız. Ne iş yaparsınız, bilmiyorum ama, pek de hayırlı görmüyorum... Şu eve sığınmış zavallı bir adamım. İhtiyar halimde hapishanelerde çürümeğe hiç niyetim yok. Evden çıksanız iyi olacak...

Söylerken ellerini oğuşturuyor, küçük gözlerini odanın içinde dolaştırıyordu.

— Sen merak etme Kerim Bey, herşey düzelir! Biz de zaten daha fazla kalacak değiliz. ...Ev arıyoruz. Bulur bulmaz çıkacağız.

İhtiyarın yüzü gülmüştü :

— Zaten, dedi komşular sizi merak ediyorlar. Hergün bir sürü sual soruyorlar. Bunların iyisi de var. Kötüsü de. Benden size haber vermek! Fena bir iş yapıyorsanız dikkat edin. Ondan ötesine karışmam!

Yavaşça dışarı çıktı, sonra birşey hatırlamış gibi geri döndü

— Dün alt kattaki odaya bir kiracı geldi. Onu gözüm hiç tutmadı. Eğer yolunuz düşerse bana verdiği şu adresin neresi olduğunu bir araştırın!

Ufak bir kartı Cevata uzattı.

Kapıyı kapayan Cevat sinirlenmişti :

— Bu herif hiç de hoşuma gitmiyor! Bir gün bize bir oyun oynayacak ama... Allah bilir ne zaman?..

Buradan vaktiyle uzaklaşsak kendimize daha iyi bir yer bulsak iyi olur!

Hasan Cevadın elindeki kartı aldı.

— Bu adamı gördüm. Benim de gözüm tutmadı! dedi.

— Bu da ev sahibinin bir işidir. Bu adamda bir casus tipi var. Ondan buraya geldiğimizden beri çektiğimiz bir Allah bilir, bir de biz! Belki de peşimize bu adamı o takmıştır!...

— Hemen ev sahibine yüklenme... Yarın bir kere kim olduğunu tahkik edelim. Belki zararsız bir adamdır...

Ertesi gün işleri çoktu. Haliç tersanesinin yanındaki depodan, kapının önünde nöbetçi gezerken arka taraftan içerdeki silâhlar çıkarıldı.

Ufak bir takaya boş küfeleri yükleyerek Haliç'e girdiler. Depoya yakın bir yere yanaştılar. Yavaşça sahile çıktılar, ilerlediler. Bir yandan da küfeler boşaltılıyordu. Silâhlar bunlara doldurularak takaya taşınacaktı.

Takip edecekleri yolu iyi biliyorlardı. Fakat depoya yaklaşır yaklaşmaz etraflarının sarıldığını ve yakalandıklarını gördüler.

Böyle bir işin yapılacağını haber alan İngiliz kuvvetleri onları sımsıkı yakalamışlardı.

Yakalandıklarına ve hayatlarının tehlikede olduğuna hiç üzülmüyorlardı. Fakat odalarında o kadar vesika vardı ki, bunların ele geçmesi hem kendileri hem de bir çok insanla Anadolu'da çarpışan arkadaşları için tehlikeli idi.

Onlara kimse birşey söylemedi. Üçü de yakalanıp birer uzun uzadıya sorguya çekildiler.

Üçü de hiç birşey bilmediklerini söylüyorlardı. Onlar-

dan birşey öğrenemiyeceklerini anlayan birkaç subay aralarında konuştular :

— O halde sizinle beraber evinize gidelim. Odalarınızda bir araştırma yapalım, dediler.

Cevat gülüyordu :

—Bu sefer hapı yuttuk! Odada herşey bizim ne mal olduğumuzu meydana çıkaracak!

Hasan homurdandı

— Kerim Beyi görmeli. Bakalım bizim için neler söyleyecek?

— Ne söylerse söylesin artık. Yakasını kurtarsın da!... Belki de o haber vermiştir!... Ondan herşey umulur!... Zaten bizi ondan başka tanıyan yoktu.

— Odalarımızdaki kâğıtlar ellerine geçerse çok fena çocuklar!...

— Evet fena!...

Hep beraber otomobile doldular. Evlerine yürüdüler. Otomobil evlerinin olduğu yere yaklaştığı zaman sokaklarda bir kalabalıkla karşılaştılar. Daha yaklaştıkları zaman kalabalık ve gürültü arttı. Köşeyi döndüler. Büyük itfaiye arabaları sokağa dolmuştu.

Cevat sevinçle arkadaşlarını dürttü :

— Yangın var. İnşallah bizim evdir!...

Pencerelerden bakan Cevat haykırdı :

— Bizim ev yanmış!...

Evet, oturdukları ev ve yanındakiler kül haline gelmişlerdi. Dumanlar halâ havaya yükseliyordu.

Hep birden otomobilden indiler. Eve doğru yürüdüler. Birkaç polis İngiliz subaylarını karşıladılar, izahat verdiler.

Üç arkadaş neşelenmişlerdi. Bu yangın onları kurtarabilirdi kendilerini hiç bir şekilde mahkûm edemiyeceklerdi.

Aleyhlerinde hiç bir delil bulunamamıştı.

Hasan eliyle bir yeri gösterdi :

— Bakın Kerim Beyin haline!...

— Herif mahvoldu. Artık kederinden yaşayamaz.

— Oh olsun herife!...

— Fakat dikkat et, yanında iki polis var. Niçin acaba?

O tarafa gittiler. Kerim Bey onları görünce ayağa kalktı.

— İyi ki geldiniz çocuklar! dedi. Beni evimi yaktığım için yakalamak istiyorlar. Böyle bir iş yapmıyacağıma kefil olursunuz... değil mi?

*
**

Ertesi akşam yeni tuttukları evde hep beraber oturuyorlardı. Üçü de Kerim Beyi aralarına almışlardı. Onu sıkıştırıyorlardı :

— Nasıl yaptın bu işi Kerim Bey?

— Nasıl koskoca eve kıydın?

— Senin böyle bir iş yapacağını rüyada görsem inanmazdım.

İhtiyar ve hasis Kerim Beyin gözlerinin içi parlıyordu.

— Sizi seviyor, onun için kontrol edip sıkıştırıyordum. Alt kata gelen adamı beğenmediğimi söylemiştim. Sizin yakalandığınız zaman o da eve geldi, yılışarak yüzüme baktı : «Sizin kiracılar fena işler yapıyorlarmış galiba... bugün yakalandılar!» dedi. Birdenbire gözlerim karardı. Ne yapacağımı şaşırdım, adam bir aralık üst kata çıkıp sizin odaların etrafında dolaştı. Ben girmek istedim, bırakmadı. «Kimse yok, nasıl girersin?» dedi. İşte o zaman vaziyeti kavradım içeride sizi ele verecek birçok kâğıtlar bulunabilirdi. Hemen alt kata inip mutfaktaki gazı yere döktüm ve ateşe verdim. Kendi eşyalarımı bile kurtaramadım.

— Peki Kerim Bey, koskoca eve acımadın mı?..

İhtiyar hasis ilk defa tatlı tatlı güldü.

— Çocuklar... Canımız gibi malımız da vatan için değil midir? Şimdiye kadar onun için yaşamadık mı? Onun için kazanmadık mı?

Üç arkadaş ayağa kalktılar ve onu selâmladılar :

— **Hepimiz ve herşeyimiz vatan için!...**

— S O N —

TİMAŞ YAYINEVİNİN ÇIKARDIĞI
VE BİRÇOKLARININ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
OKULLARA TAVSİYE EDİLEN
EĞİTİCİ VE ÖĞRETİCİ
K. TUĞCU
SERİSİ.

15 Lira